

Posebno poročilo

Ukrepi EU v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti: pomemben prispevek k večji energijski učinkovitosti zmanjšujejo velike zamude in neskladnost

EVROPSKO
RAČUNSKO
SODIŠČE

Vsebina

	Odstavek
Povzetek	I–XII
Uvod	01–19
Zakaj je energijska učinkovitost pomembna?	01–06
Vloga okoljsko primerne zasnove in označevanja energijske učinkovitosti	07–15
Vloga nadzora trga	16–19
Obseg revizije in revizijski pristop	20–23
Opažanja	24–73
Upravljanje regulativnega postopka	24–54
Komisija je prednostno razvrstila skupine izdelkov z največjim potencialom za prihranek energije	24–27
Velike zamude v regulativnem postopku so zmanjšale uspešnost politike	28–37
Komisija sprejema ukrepe za izboljšanje nalepk o energijski učinkovitosti	38–42
Komisija je povečala osredotočenost na učinkovito rabo virov, vendar ni zagotovila orodij krožnega gospodarstva	43–45
Pri obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove je učinek politike previsoko ocenjen, čeprav so bile v zadnjem času dosežene izboljšave	46–54
Nadzor trga	55–73
To, da proizvajalci in trgovci na drobno ne upoštevajo zakonodaje o označevanju energijske učinkovitosti in okoljsko primerni zasnovi, zmanjšuje koristi politike	55–59
EU je zagotovila orodja za podporo organom za nadzor trga, ki so imela omejen učinek za okoljsko primerno zasnovo in označevanje energijske učinkovitosti	60–70
Projekti za nadzor trga, ki jih je financirala EU, so uporabni, vendar je bila z njimi zagotovljena začasna rešitev za ponavljajočo se potrebo	71–73
Zaključki in priporočila	74–80

Glosar

Odgovori Komisije

Revizijska ekipa

Časovnica

Povzetek

I Ob ključnem izzivu preprečevanja in blažitve podnebnih sprememb so se voditelji EU zavezali, da bodo do leta 2020 prihranili 20 % porabe energije v EU, do leta 2030 pa 32,5 % (v primerjavi s predvidenimi ravnmi, določenimi leta 2007). Povečanje energijske učinkovitosti izdelkov je eden ključnih instrumentov za doseganje teh ciljev. Izdelki, ki so zasnovani tako, da so učinkovitejši, lahko pripomorejo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov in privedejo do znatnih finančnih prihrankov za podjetja in gospodinjstva.

II V zakonodaji o okoljsko primerni zasnovi so določene minimalne zahteve glede energijske učinkovitosti in okoljske zahteve za gospodinske in industrijske izdelke. Z nalepkami o energijski učinkovitosti se potrošnikom zagotavljajo informacije o porabi energije in okoljski učinkovitosti izdelkov ter pomoč pri sprejemanju informiranih odločitev.

III Sodišče je s to revizijo ocenilo, ali se je z ukrepi EU v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti uspešno prispevalo k doseganju ciljev EU na področju energijske učinkovitosti in okolja. Preučilo je, ali je Komisija dobro upravljala regulativni postopek ter ustrezno spremljala dosežene rezultate in o njih poročala. Preučilo je tudi, ali je Komisija uspešno nadzorovala in podpirala dejavnosti nadzora trga ter ali so projekti, ki jih financira EU, privedli do trajnostnih izboljšav pri nadzoru trga.

IV Sodišče je prišlo do zaključka, da so ukrepi EU uspešno prispevali k doseganju ciljev politike o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti, vendar je bila njihova uspešnost zaradi velikih zamud v regulativnem postopku in tega, da proizvajalci in trgovci na drobno ne upoštevajo zakonodaje, zmanjšana.

V V politiko je vključena večina izdelkov z največjim potencialom za prihranek energije. Komisija je za odločitev o tem, katere izdelke bo pravno urejala, uporabila dobre in transparentne metodologije, da bi imela politika največji mogoč učinek.

VI Toda Sodišče je ugotovilo, da je postopek uvedbe uredb o posameznih izdelkih dolgotrajen in da bi Komisija lahko preprečila nekatere zamude. Poleg tega je odločitev Komisije, da ukrepe sprejema v svežnjih, pomenila, da so pri nekaterih skupinah izdelkov, ki bi se sicer že lahko pravno urejali, zamude še daljše. To je zmanjšalo učinek politike, saj zahteve glede zasnove izdelkov ne odražajo vedno tehnološkega napredka. Poleg tega nalepke o energijski učinkovitosti potrošnikom ne pomagajo več vedno pri opredeljevanju razlik med izdelki.

VII Način, na katerega je Komisija v politiko o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti vključila koncepte krožnega gospodarstva, kot sta popravljivost in možnost recikliranja, je bil *ad hoc*. Toda Sodišče je ugotovilo, da je Komisija pri nedavno sprejetih uredbah o posameznih izdelkih tem vidikom namenila več pozornosti.

VIII Komisija vsako leto poroča o rezultatih politike o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti, s čimer deležnikom in oblikovalcem politik zagotavlja koristne informacije. Sodišče je ugotovilo, da sedanja metodologija za obračunavanje učinka ni popolna, saj se pri njej ne upoštevajo učinek neskladnosti z uredbami, zamude pri izvajanju in razlike med realno in teoretično porabo energije.

IX Uspešen nadzor trga bi moral imeti ključno vlogo pri zagotavljanju tega, da so izdelki, prodani v EU, skladni z zahtevami v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in da imajo potrošniki koristi od nalepk s točnimi podatki o energijski učinkovitosti. Vloga držav članic je, da preverijo, ali so prodani izdelki skladni z zakonodajo. Razpoložljivi podatki pa kažejo, da je to, da proizvajalci in trgovci na drobno ne upoštevajo zakonodaje, še vedno velika težava.

X Komisija omogoča sodelovanje med organi za nadzor trga. Z informacijskim in komunikacijskim sistemom za nadzor trga, ki ga upravlja Komisija, bi se moralo omogočiti sodelovanje tako, da se organom omogoči izmenjava rezultatov inšpekcijskih pregledov. Sodišče je ugotovilo, da je bila uspešnost podatkovne zbirke zaradi nekaterih funkcionalnih omejitev manjša. Komisija vzpostavlja podatkovno zbirko o izdelkih, s katero se bo med drugim olajšal nadzor trga, vendar ne tako hitro, kot je načrtovala.

XI S projekti, ki jih je financirala EU in so bili usmerjeni v izboljševanje nadzora trga, so bili doseženi rezultati, vendar je bila z njimi zagotovljena le začasna rešitev za ponavljajočo se potrebo.

XII V poročilu Sodišča so priporočila za Komisijo, namenjena izboljšanju učinka politike o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti. Priporočila Sodišča se nanašajo na izboljšanje regulativnega postopka, da bi se uredbe o posameznih izdelkih pripravljale pravočasneje in da bi imele večji učinek, na izboljšanje načina merjenja učinka politike in poročanja o njem ter na ukrepe za olajšanje izmenjave informacij med organi za nadzor trga in izboljšanje skladnosti s politiko.

Uvod

Zakaj je energijska učinkovitost pomembna?

01 Ob ključnem izzivu preprečevanja in blažitve podnebnih sprememb so voditelji EU leta 2007 določili tri cilje, ki jih je treba doseči do leta 2020¹:

- 20-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (v primerjavi z ravnmi iz leta 1990),
- 20-odstotno povečanje energijske učinkovitosti (v primerjavi s predvidenimi ravnmi, določenimi leta 2007),
- povečanje deleža skupne porabe energije iz obnovljivih virov na 20 %.

02 Izboljšanje energijske učinkovitosti bo zmanjšalo emisije toplogrednih plinov in pripomoglo k boju proti podnebnim spremembam, zagotovilo znatne finančne prihranke za podjetja in gospodinjstva, izboljšalo kakovost zraka ter EU pomagalo zmanjšati njeno odvisnost od fosilnih goriv.

03 Iz zadnje ocene Komisije o napredku držav članic pri doseganju ciljev glede energijske učinkovitosti² je razvidno, da cilj EU za leto 2020 verjetno ne bo dosežen. Poraba energije se je med letoma 2014 in 2017 povečala. Po navedbah Komisije v oceni naj bi bili ključni dejavniki za to gospodarska rast, nizke cene nafte, vremenske razmere in počasno izvajanje ukrepov za doseganje energijske učinkovitosti v nekaterih državah članicah. Komisija je v poročilu prišla do zaključka, da je v „tem smislu [...] postalo jasno, da je poleg doseganja ciljev za leto 2020 treba okrepiti tudi prizadevanja po določitvi prave podlage za naslednje desetletje, ko bo treba zagotoviti še več ambicioznosti“.

¹ [Spletna stran Komisije o ciljih za leto 2020](#). Glej tudi Posebno poročilo Evropskega računskega sodišča št. 18/2019 – Emisije toplogrednih plinov v EU: poročanje o njih je dobro, toda potreben bo boljši vpogled v prihodnja zmanjšanja.

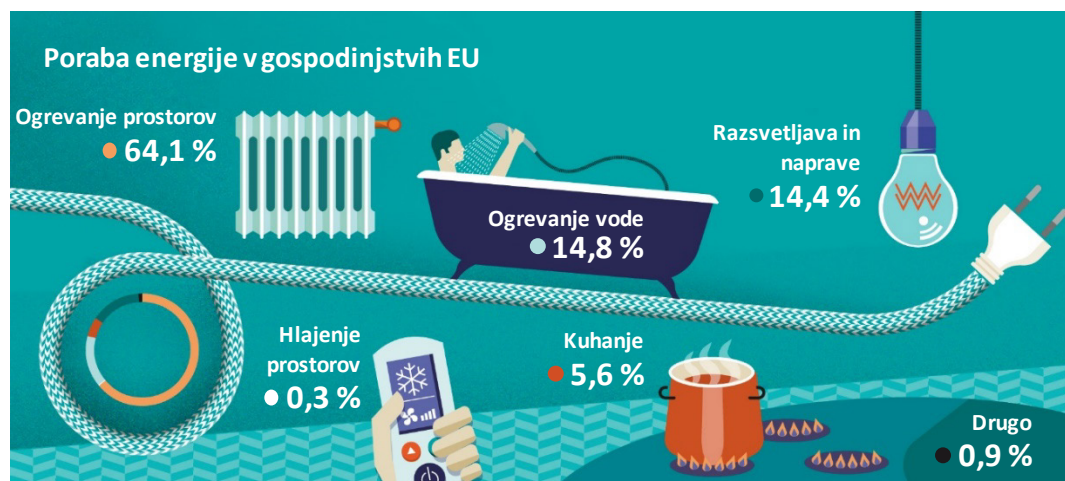
² [Ocena napredka držav članic pri izpolnjevanju nacionalnih ciljev glede energijske učinkovitosti do leta 2020 in izvajanju Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti v skladu s členom 24\(3\) Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti za leto 2018, COM\(2019\) 224 final, 2019.](#)

04 Decembra 2018³ je bilo sprejeto direktivo o energijski učinkovitosti kot cilj določeno 32,5-odstotno povečanje energijske učinkovitosti do leta 2030 v primerjavi s predvidenimi ravni, določenimi leta 2007. Za doseg tega ambicioznega cilja je pomembno, da se sprejmejo odločni ukrepi, s katerimi se bo zmanjšala poraba energije.

05 Izboljšanje energijske učinkovitosti lahko zajema veliko različnih sektorjev in področij, kot so zasnova in obnova stavb za ohranjanje energije, izboljšanje prevoznih sredstev, industrijska proizvodnja ter zasnova in uporaba boljših izdelkov. Komisija ocenjuje⁴, da bo politika o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti k doseganju cilja povečanja energijske učinkovitosti do leta 2020 prispevala približno polovico.

06 Po podatkih Eurostata iz leta 2017⁵ poraba energije v gospodinjstvih pomeni približno četrtino (27,2 %) končne porabe energije v Evropi. Večina energije, ki jo porabijo gospodinjstva (82,5 %), izhaja iz neobnovljivih virov. Nalepke o energijski učinkovitosti zajemajo predvsem sektor gospodinjstev. Na *sliki 1* je ponazorjeno, da se največji delež energije v gospodinjstvih porabi za ogrevanje prostorov in toplo vodo, čemur sledijo razsvetljava in naprave ter kuhanje.

Slika 1 – Poraba energije v gospodinjstvih EU

Vir: Eurostat, 2017

³ Direktiva (EU) 2018/2002.

⁴ Sporočilo Komisije, Delovni načrt za okoljsko primerno zasnovo za obdobje 2016–2019, COM(2016) 773.

⁵ Podatki Eurostata za leto 2017.

Vloga okoljsko primerne zasnove in označevanja energijske učinkovitosti

07 Okoljsko primerna zasnova je vključevanje okoljskih vidikov v zasnovo izdelka. Njen cilj je izboljšati okoljsko učinkovitost izdelka v celotnem življenjskem ciklusu. V zakonodaji o okoljsko primerni zasnovi so določene zahteve glede energijske učinkovitosti in druge zahteve za zasnovo izdelkov, s čimer se izboljša okoljska učinkovitost. Izdelki, ki ne izpolnjujejo teh zahtev, se v EU ne smejo prodajati. Tako se najmanj učinkoviti izdelki odstranijo s trga.

08 Na nalepkah o energijski učinkovitosti je navedeno, kam na lestvici porabe energije od A do G se naprava uvršča. Na njih je ocenjena letna poraba energije vsakega izdelka, podobni izdelki pa so razvrščeni glede na energijske razrede. To potrošnikom omogoča, da sprejemajo informirane odločitve.

09 Okoljsko primerna zasnova in nalepke o energijski učinkovitosti se dopolnjujejo. Skupaj so namenjene doseganju ciljev politike, in sicer:

- povečanju energijske učinkovitosti izdelkov in varstva okolja,
- spodbujanju prostega pretoka izdelkov, povezanih z energijo, v EU,
- zagotavljanju informacij potrošnikom, kar jim omogoča izbiro učinkovitejših izdelkov.

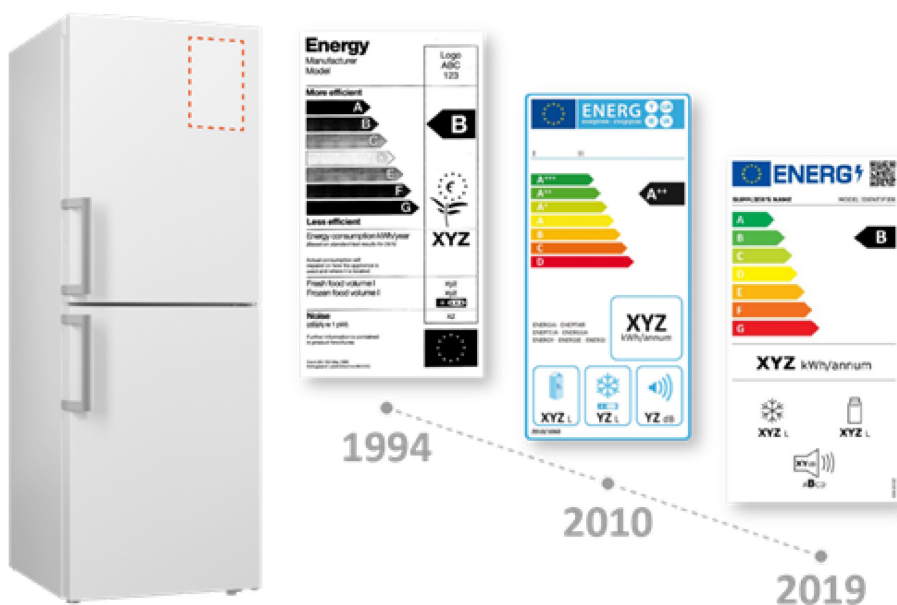
10 V zgodnjih 90. letih 20. stoletja je Komisija razvila zahteve v zvezi z energijsko učinkovitostjo za grelnike in hladilnike, leta 1999 pa za fluorescenčno razsvetljavo. V prvo direktivo o okoljsko primerni zasnovi, sprejeto leta 2005⁶, so bili zajeti vsi izdelki, ki porabljajo energijo. V sedanji direktivi⁷ pa je obseg izdelkov, povezanih z energijo, razširjen, saj so vključeni izdelki s posrednim učinkom za porabo energije.

⁶ Direktiva 2005/32/ES.

⁷ Direktiva 2009/125/ES.

11 Svet Evropskih skupnosti je leta 1992 sprejel prvo direktivo EU o označevanju energijske učinkovitosti⁸, v katero so zajete glavne gospodinjske naprave. Prve nalepke za celo EU so bile leta 1994 uvedene za hladilnike, z njimi pa so se hladilniki uvrščali v energijske razrede od A do G. Od takrat se je poraba energije za hladilnike zmanjšala za več kot 60 %⁹. Komisija je leta 2010 uvedla energijske razrede A+, A++ in A+++, ki jih je leta 2019 z uvedbo nove nalepke nehala uporabljati (glej odstavek 41). Na *sliki 2* je ponazorjen razvoj nalepke o energijski učinkovitosti za hladilnike.

Slika 2 – Razvoj nalepke o energijski učinkovitosti za hladilnike

Vir: Evropsko računsko sodišče

⁸ Direktiva 92/75/EGS.

⁹ Pripravljalna študija o pregledu, 2016.

12 Po mnenju Svetovnega energetskega sveta je politika EU o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti uspešna¹⁰. Potrošniki poznajo nalepke o energijski učinkovitosti, saj jih 85 % Evropejcev pri svojih nakupih prepozna in uporabi¹¹. Politika ima široko podporo proizvajalcev, potrošnikov in okoljevarstvenih organizacij¹². Natančneje:

- izdelki se lahko zaradi boljše zasnove prodajajo po višjih cenah in zato prinašajo večji donos in tržni delež proizvajalcem, ki uvajajo inovacije, saj se neučinkoviti izdelki umikajo s trga EU. Po ocenah Komisije naj bi se s tem do leta 2030 ustvaril tudi približno 1 milijon novih delovnih mest¹³,
- podjetja imajo nižje operativne stroške, če uporabljajo učinkovitejše izdelke,
- potrošniki, ki uporabljajo učinkovitejše izdelke, imajo nižje stroške za energijo, kar odtehta višje začetne stroške.

13 Zahteve v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti so primarno osredotočene na energijsko učinkovitost, vendar lahko zajemajo tudi druge lastnosti. Z zakonodajo so npr. določene omejitve porabe vode za pralne stroje, zahteve glede trajnosti za svetila in sesalnike, poleg tega pa se lahko zahtevajo informacije o razstavljanju in recikliranju sesalnikov, obtočnih črpalk in opreme za snemanje. Na nalepkah mnogih izdelkov so piktogrami z informacijami o lastnostih in delovanju izdelka ter njegovem vplivu na okolje, kot sta na primer poraba vode ali glasnost (glej [slika 3](#)).

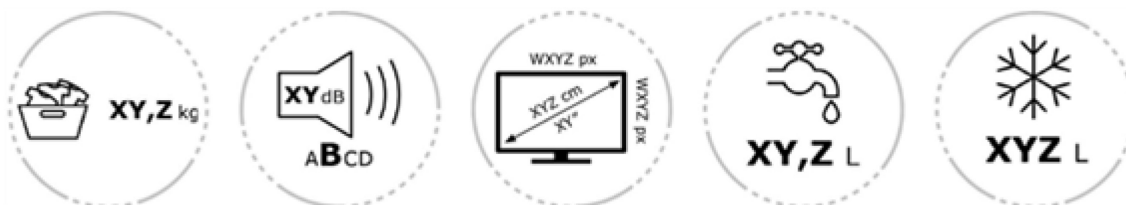
¹⁰ *Energy Efficiency Policies around the World: Review and Evaluation*, str. 48, Svetovni energetski svet, 2008.

¹¹ *Study on the impact of the energy label – and potential changes to it – on consumer understanding and on purchase decisions*. LE London Economics in IPSOS, oktober 2014.

¹² *Joint Industry letter on Ecodesign*, maj 2018; odprto pismo 55 nevladnih organizacij predsedniku Junckerju, september 2018.

¹³ *EIA, Overview report 2018*, januar 2019.

Slika 3 – Piktogrami na nalepkah o energijski učinkovitosti z informacijami o lastnostih in delovanju izdelka ter njegovem vplivu na okolje

Vir: Evropsko računsko sodišče

14 Pravila o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti veljajo za 14 skupin izdelkov, medtem ko za 11 drugih skupin veljajo le zahteve v zvezi z okoljsko primerno zasnovo (glej [slika 4](#)). Obstajajo tudi horizontalni ukrepi v zvezi s porabo energije električnih in elektronskih naprav v načinu izklopa in mirovanja.

Slika 4 – Izdelki, za katere veljajo pravila o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti

14 skupin izdelkov, za katere veljajo zahteve v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti	11 skupin izdelkov, za katere veljajo le zahteve v zvezi z okoljsko primerno zasnovo
<ul style="list-style-type: none"> •pomivalni stroji •pralni stroji •sušilni stroji •hladilniki •profesionalne in komercialne hladilne naprave •sijalke •elektronski prikazovalniki •gospodinjske naprave za kuhanje •grelniki •grelniki vode •lokalni grelniki prostorov •kotli na trdno gorivo •klimatske naprave •stanovanjske prezračevalne enote 	<ul style="list-style-type: none"> •enostavni TV-komunikatorji •zunanji napajalniki •elektromotorji •obtočne črpalke •industrijski ventilatorji •vodne črpalke •transformatorji •varilna oprema •izdelki za toplozračno ogrevanje •računalniki in strežniki •spletni izdelki za shranjevanje podatkov

Vir: Evropsko računsko sodišče

15 Po sprejetju akcijskega načrta EU za krožno gospodarstvo leta 2015¹⁴ je Komisija leta 2016 oznanila, da namerava z izboljšanjem trajnosti izdelkov ter olajšanjem njihovega popravila, ponovne uporabe ali recikliranja več prispevati h krožnemu gospodarstvu. V krožnem gospodarstvu se vrednost izdelkov in materialov ohranja kolikor mogoče dolgo, poraba virov in količina odpadkov se minimizirata, viri pa se po koncu življenjske dobe izdelkov ohranijo v gospodarstvu in ponovno uporabijo za novo ustvarjanje vrednosti.

Vloga nadzora trga

16 Zakonodaja o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti potrošnikom in okolju koristi, če izdelki, ki se prodajajo v EU, izpolnjujejo zahteve v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti ter če prodajalci pravilno namestijo energijske nalepke za informiranje potrošnikov.

¹⁴ COM(2015) 614/2.

17 Dobavitelji izdelkov, ki se prodajajo v EU, morajo zagotoviti izjavo o skladnosti in na izdelek namestiti oznako CE¹⁵. Oznaka ni dokaz, da so tretja strani ali organi izdelek neodvisno preizkusili. Pomeni le, da proizvajalec meni, da je njegov izdelek skladen z vsemi veljavnimi uredbami in primeren za zakonito prodajo. Proizvajalci so odgovorni za zagotavljanje tega, da so informacije na nalepkah o energijski učinkovitosti, ki jih dajo prodajalcem, točne.

Slika 5 – Oznaka CE na televizorju

Vir: Evropsko računsko sodišče

18 Nadzor trga v EU pokriva 33 sektorjev, vključno z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti. Države članice so odgovorne za nadzor trga na svojem ozemlju. Vsaka država članica mora imenovati organ za nadzor trga ter mu zagotoviti dovolj pristojnosti in virov za izpolnjevanje njegovih obveznosti. Organi za nadzor trga morajo za zagotavljanje skladnosti izdelkov, ki se prodajajo v njihovi državi, izvajati ustrezne preglede v primernem obsegu.

19 Komisija podpira in spodbuja sodelovanje med organi za nadzor trga, in sicer organizira srečanja, zagotavlja smernice in usposabljanja ter upravlja dve podatkovni zbirki. Iz proračuna EU se zagotavlja financiranje (15 milijonov EUR med letoma 2009 in 2018) za projekte, katerih namen je prispevati k izboljšanju dejavnosti nadzora trga v EU za sektor okoljsko primerne zasnovane in označevanja energijske učinkovitosti.

¹⁵ Kratica za francoski izraz *Conformité Européenne*.

Obseg revizije in revizijski pristop

20 Sodišče je v tem poročilu ocenilo, ali se je z ukrepi EU v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti uspešno prispevalo k doseganju ciljev EU na področju energijske učinkovitosti in okolja. Za pregled tega področja se je odločilo zaradi ključne vloge, ki jo ima pri doseganju ciljev glede energijske učinkovitosti, ki jih je določila EU, poleg tega pa se je zanimanje javnosti in deležnikov zanj s sprejetjem novega zakonodajnega svežnja leta 2019 povečalo. Preučilo je, ali je Komisija dobro upravljala regulativni postopek ter ustrezno spremljala dosežene rezultate in poročala o njih. Preučilo je tudi, ali je Komisija nadzorovala in podpirala dejavnosti organov za nadzor trga, predvsem upravljanje dveh podatkovnih zbirk na ravni EU, ter ali so projekti, ki jih financira EU, privedli do trajnostnih izboljšav pri nadzoru trga.

21 Sodišče je za oceno tega, ali je Komisija predlagala izvedbene ukrepe v skladu s cilji politike, izbralo tri skupine izdelkov kot študije primerov:

- kombinirane kotle za centralno ogrevanje in grelnike prostorov,
- hladilne naprave za gospodinjstva (hladilnike in zamrzovalnike),
- elektronske prikazovalnike (televizorje in zaslone).

Te skupine izdelkov je izbralo na podlagi njihove porabe primarne energije in ocenjenih prihrankov zaradi sprejetih ukrepov v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti, da bi zajelo tako izdelke za ogrevanje kot tudi tipične gospodinjske naprave.

22 Sodišče je obiskalo Generalni direktorat za energijo (GD ENER), Generalni direktorat za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja (GD GROW) ter Izvajalsko agencijo za mala in srednja podjetja (EASME). Za oceno učinka in trajnostnosti projektov za izboljšanje nadzora trga, ki jih financira EU, je Sodišče pregleдалo dokumentacijo devetih projektov in analiziralo njihove rezultate. Obiskalo je tudi organe za nadzor trga, odgovorne za okoljsko primerno zasnovano in označevanje energijske učinkovitosti v Franciji, Luksemburgu, na Poljskem in Švedskem, ki so sodelovali pri nekaterih od teh projektov. Te države članice je izbralo zaradi različnih velikosti njihovih trgov in ob upoštevanju geografske uravnovešenosti. Zaradi posvetovanja z deležniki, ki zastopajo potrošnike, okolje in industrijo, je opravilo tudi razgovore s predstavniki Evropske potrošniške organizacije (BEUC), Evropske zveze za usklajevanje zastopanja potrošnikov v standardizaciji AISBL (ANEC), Evropskega okoljskega urada (EEB) in panožnega združenja Home Appliance Europe (APPLiA).

23 Rezultati revizije bi se lahko upoštevali pri pripravi naslednjega triletnega delovnega načrta za okoljsko primerno zasnovano za obdobje po letu 2020 in bi lahko vplivali na to, kako Komisija upravlja zakonodajni postopek in kako podpira dejavnosti nadzora trga, ki jih izvajajo države članice.

Opažanja

Upravljanje regulativnega postopka

Komisija je prednostno razvrstila skupine izdelkov z največjim potencialom za prihranek energije

24 V direktivi o okoljsko primerni zasnovi in uredbi o označevanju energijske učinkovitosti je določen splošen okvir, s katerim so opredeljeni cilji politike ter vloge in odgovornosti Komisije, organov za nadzor trga, proizvajalcev, trgovcev itd. V tem okviru ima Komisija pooblastilo za sprejemanje izvedbenih ukrepov za določanje zahtev v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti za specifične skupine izdelkov. V skladu z direktivo o okoljsko primerni zasnovi bi morala Komisija skupine izdelkov, ki jih bo pravno urejala, izbrati na podlagi treh meril: obsega prodaje, sedanjega vpliva na okolje in možnosti za izboljšanje¹⁶.

25 Sodišče je preučilo, ali je Komisija za svoj delovni načrt za obdobje 2016–2019 prednostno razvrstila skupine izdelkov z največjimi mogočimi prihranki energije. Komisija je vnaprej pregledala več kot 100 skupin izdelkov, 16 pa jih je analizirala. Izdelke je potem razvrstila glede na potencial za prihranke energije. Z razvrstitvijo je bila zagotovljena tudi kvalitativna ocena drugih okoljskih dejavnikov, kot so poraba vode, vključenost kritičnih surovin, trajnost in možnost recikliranja.

26 Komisija je leta 2016 oznanila, da bo preučila možnost določitve ločenih zahtev za izdelke informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) (na primer za pametne telefone in opremo za domače omrežje). To je posledica hitrih sprememb v tem sektorju in težav pri ocenjevanju mogočih prihrankov energije. Komisija namerava to delo začeti izvajati do konca leta 2019.

27 Sodišče je ugotovilo, da obstoječi izvedbeni ukrepi (ki zajemajo več kot 30 skupin izdelkov) zajemajo večino izdelkov z največjim potencialom za prihranek energije. Ti vključujejo izdelke, ki predstavljajo največjo porabo energije v gospodinjstvih in več kot polovico porabe energije v industrijskem in storitvenem sektorju¹⁷.

¹⁶ Člen 15(2) Direktive 2009/125/EC.

¹⁷ Ecodesign Impact Accounting – Overview report 2018, str. 8, VHK, januar 2019.

Velike zamude v regulativnem postopku so zmanjšale uspešnost politike

28 Kadar Komisija sprejema izvedbene ukrepe, je pravočasnost regulativnega postopka ključni dejavnik za uspeh politike. Ker se tehnologija izboljšuje in izdelki postajajo učinkovitejši, lahko zahteve v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti zastarijo in politika nima več učinka.

29 V zadnjih nekaj letih je tehnološki napredek v mnogih skupinah izdelkov privedel do tega, da so minimalne zahteve glede energijske učinkovitosti zastarele in da je bila večina modelov izdelkov ali celo vsi v najvišjih treh energijskih razredih. To po eni strani kaže na to, da so izdelki, ki so na voljo na trgu, bolj energijsko učinkoviti kot prej in da je imela politika pozitiven učinek. Po drugi strani pa v situaciji, v kateri so vsi razpoložljivi izdelki v najvišjih energijskih razredih, potrošniki težje opredelijo razlike med najbolj in najmanj učinkovitimi izdelki, za proizvajalce pa ni toliko spodbud za inovacije. Sodišče je preučilo regulativni postopek za tri izbrane skupine izdelkov: elektronske prikazovalnike, hladilnike in grelnike.

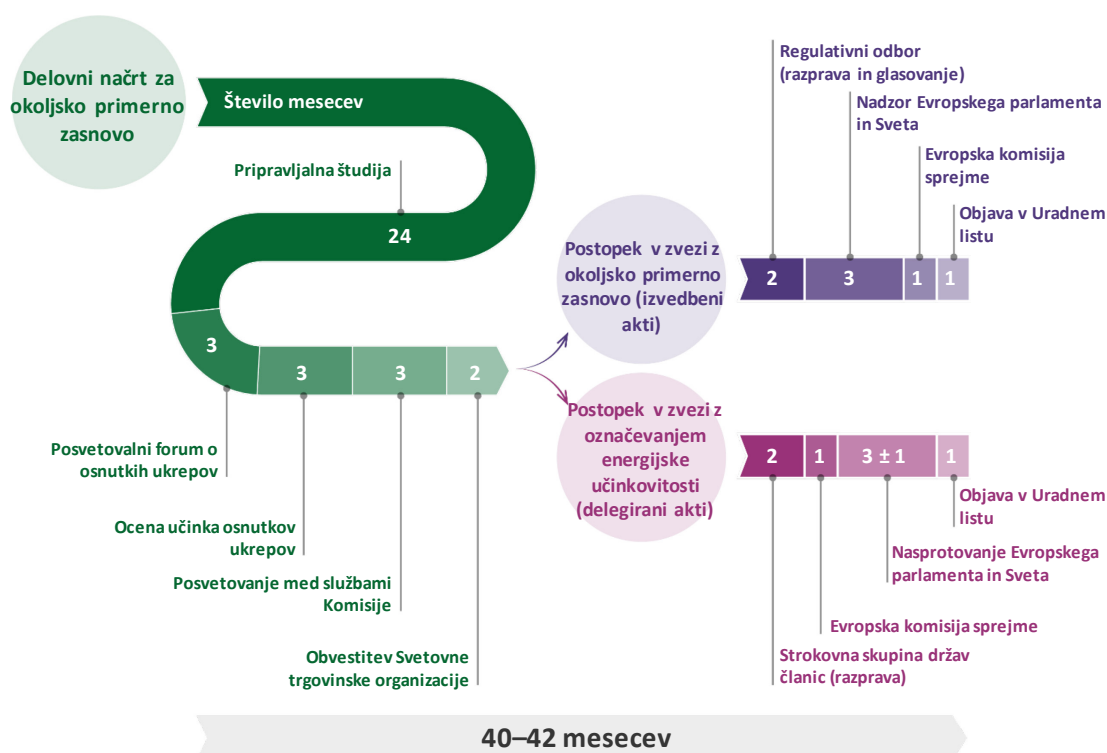
30 Komisija je leta 2015 po nenaklonjenem poročanju medijev o politiki, ki je bilo posledica napadov na domnevno prekomerno zakonsko urejanje EU in zelo odmevno sodno zadevo v zvezi s sesalniki¹⁸, sklenila začasno zamrzniti regulativni postopek, da bi pregledala ustreznost celotne politike. To je povzročilo skoraj dvoletno zamudo pri delu v zvezi z novimi skupinami izdelkov, ki so šteje za prioriteto (tj. sistemi za avtomatizacijo in nadzor stavb, električni grelniki vode, sušilniki za roke, dvigala, sončni paneli in inverterji, hladilni zabojniki in visokotlačni čistilni aparati), ter pregledu obstoječih ukrepov. Kot je pojasnjeno v naslednjih odstavkih, pa to ni bil edini razlog za zamude.

¹⁸ Zadeva T-544/13 *Dyson Ltd proti Evropski komisiji*, sodba z dne 8. novembra 2018.

Proizvajalec sesalnikov brez vrečke je zahteval razglasitev ničnosti Delegirane uredbe Komisije (EU) št. 665/2013 z utemeljitvijo, da se potrošniki z njo zavajajo o energijski učinkovitosti sesalnikov, saj standardi preskušanja iz uredbe niso bili ustrezni. Sodišče je uredbo razglasilo za nično.

31 Razvoj ukrepov v zvezi z energijsko učinkovitostjo je kompleksen in dolgotrajen proces (glej [sliko 6](#)), v okviru katerega je potrebno temeljito posvetovanje z deležniki¹⁹. Komisija je ocenila, da standardni regulativni postopek za skupino izdelkov traja približno tri leta in pol²⁰. Postopek se začne z izvajanjem pripravljalne študije in konča z objavo izvedbenega ali delegiranega akta v uradnem listu.

Slika 6 – Teoretični regulativni postopek za sprejetje izvedbenih ukrepov v okviru za okoljsko primerno zasnovano in označevanje energijske učinkovitosti

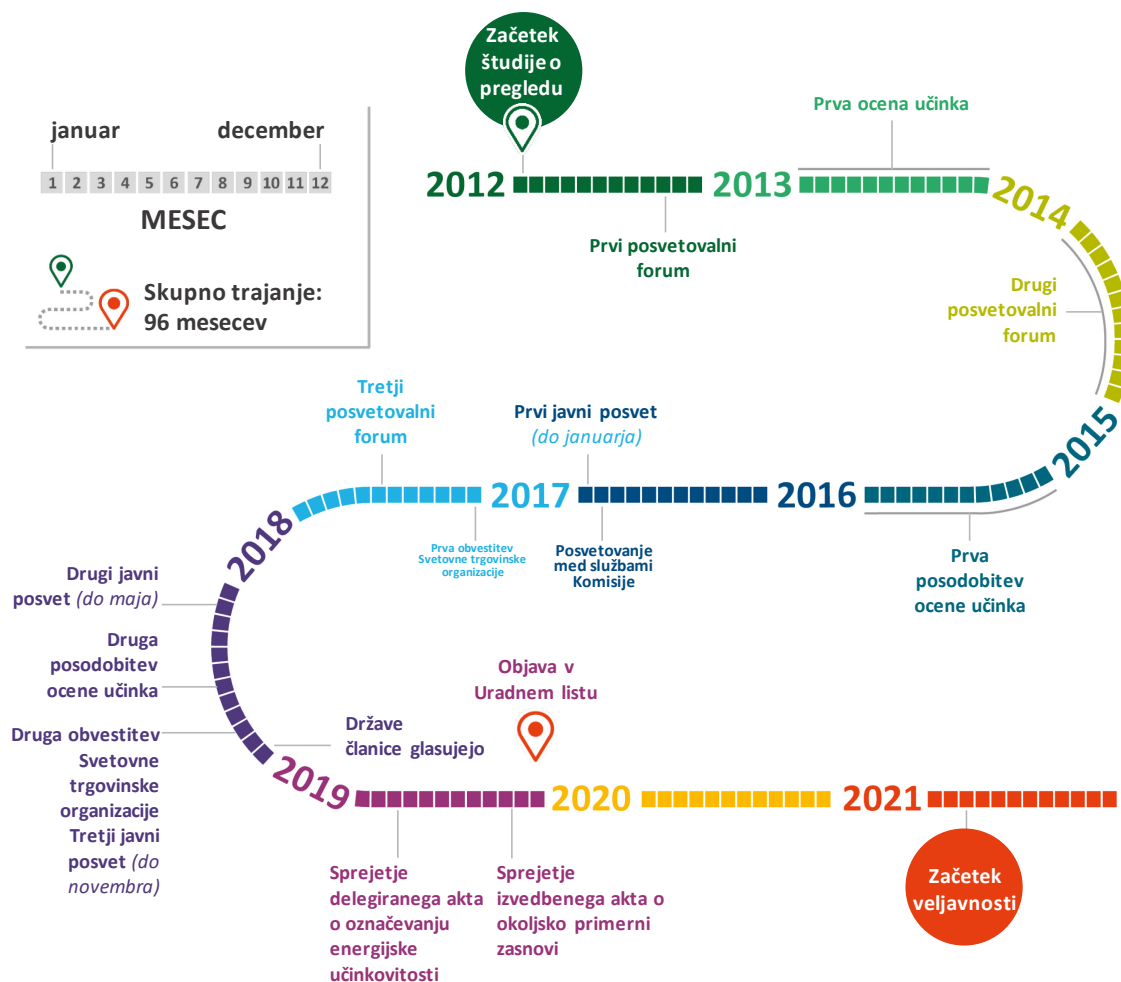
Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi informacij Evropske komisije

32 Sodišče je ugotovilo, da je za tri analizirane skupine izdelkov postopek trajal precej dlje kot tri leta in pol. Na [sliki 7](#) je ponazorjen primer dejanskega regulativnega postopka za pregled zahtev za elektronske prikazovalnike.

¹⁹ Glej Posebno poročilo Evropskega računskega sodišča št. 14/2019 – „Povejte svoje mnenje!“, javna posvetovanja Komisije vključujejo državljane, vendar so dejavnosti ozaveščanja pomanjkljive.

²⁰ Na kratko o novih energijskih nalepkah, Evropska komisija, 2019.

Slika 7 – Dejanski regulativni postopek za sprejetje izvedbenih ukrepov za okoljsko primerno zasnovo in označevanje energijske učinkovitosti za elektronske prikazovalnike

Vir: Evropsko računsko sodišče

33 Sodišče je ugotovilo, da je bil dejanski regulativni postopek za analizirane skupine izdelkov dvakrat daljši od teoretičnega postopka in je trajal osem let za elektronske prikazovalnike, sedem let za grelnike in šest let za hladilnike. Komisija je nekatere ključne korake ponovila, in sicer je:

- za elektronske prikazovalnike: organizirala tri sestanke posvetovalnega foruma in tri javna posvetovanja, Svetovno trgovinsko organizacijo (STO) je dvakrat obvestila o predlaganih ukrepih v zvezi z okoljsko primerno zasnovo, študijo o oceni učinka pa je posodobila dvakrat,
- za hladilnike: organizirala dva sestanka posvetovalnega foruma in tri javna posvetovanja,
- za grelnike: organizirala tri sestanke posvetovalnega foruma in dve posvetovanji med različnimi službami.

34 Za razliko od pripravljanih študij študije o pregledu zadevajo obstoječe uredbe za skupine izdelkov, ki se bodo posodobile. Pri njih se ne uporablja standardiziran postopek ali pristop, kot so skupna struktura in merila, kar pomeni, da se poglobljenost izvedene analize med skupinami izdelkov razlikuje. V prvotne študije o pregledu za elektronske prikazovalnike in hladilnike niso bile vključene informacije, ki jih je Komisija potrebovala za pripravo zakonodajnega predloga. Zato je za te skupine izdelkov naročila dodatne študije, zaradi česar se je regulativni postopek podaljšal za štiri leta.

35 Komisija se je leta 2016 odločila, da bo sprejela več izvedbenih ukrepov v enem svežnju²¹, kar pomeni sprejetje uredb o več skupinah izdelkov hkrati. Po navedbah Komisije ta pristop pripomore h komuniciranju o splošnem učinku več skupin izdelkov, z njim pa je lažje dokazati, da politika prinaša pomembne rezultate. Toda Sodišče je ugotovilo, da je to privedlo do odložitve za tiste skupine izdelkov, ki so pripravljene prej, dokler ni za sprejetje pripravljen cel sveženj, kar privede do dodatnih zamud v že tako dolgotrajnem postopku.

²¹ Spletna stran Komisije o okoljsko primerni zasnovi.

36 Več deležnikov in strokovnjakov za politiko je poudarilo, da zamude pomenijo zamujene priložnosti za izkoristek velikega potenciala za prihranke energije in zmanjšanje vpliva na okolje²². Poleg tega pa obstaja tveganje, da bodo zahteve zastarele, če bo Komisija uredbe sprejela z veliko zamudo. Npr:

- za grelnike: ukrep v zvezi z okoljsko primerno zasnovo iz leta 2013 je zahteval najmanj 86-odstotno raven energijske učinkovitosti za najpogostejše vrste grelnikov od leta 2015. To je že bila povprečna deklarirana raven učinkovitosti vseh grelnikov prostorov, prodanih v EU v letu 2013,
- za televizorje: zahteve v zvezi z okoljsko primerno zasnovo, sprejete leta 2009, so temeljile na zastarelih podatkih in so privedle le do majhnega izboljšanja energijske učinkovitosti. Pri oceni direktive o okoljsko primerni zasnovi²³ se je pokazalo, da je večina izdelkov že leta 2010 izpolnjevala zahteve iz leta 2012.

37 Sodišče je v zvezi z zadnjim pregledom uredb za elektronske prikazovalnike in hladilnike ugotovilo, da je Komisija to zadevo upoštevala in med regulativnim postopkom večkrat posodobila podatke o trgu. Kljub temu so pri teh dveh skupinah izdelkov med trenutkom, ko je Komisija analizirala zadnji sklop podatkov, in datumom začetka veljavnosti novih zahtev, pretekla tri leta oziroma pet let.

²² *Save the Ecodesign energy-labelling package. Joint letter to the European Commission; Joint Industry Letter on Ecodesign; The Ecodesign Directive (2009/125/EC) European Implementation Assessment*, služba Evropskega parlamenta za raziskave, november 2017.

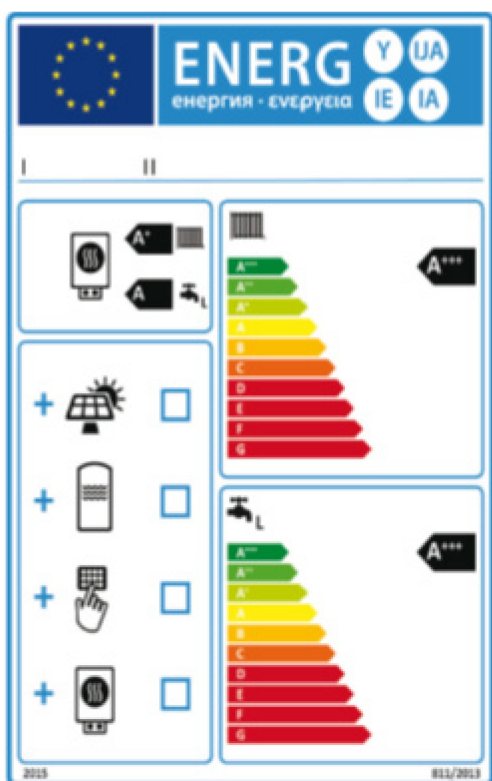
²³ COM(2015) 345 final.

Komisija sprejema ukrepe za izboljšanje nalepk o energijski učinkovitosti

38 Vsi izdelki, zajeti v relevantnih uredbah EU, morajo imeti nameščene nalepke o energijski učinkovitosti. Ker je njihov namen, da potrošnikom omogočajo sprejemanje bolj informiranih odločitev, je pomembno, da so razumljive.

39 Nalepke o energijski učinkovitosti za grelnike na primer niso dovolj jasne. Komisija pred sprejetjem nalepk o energijski učinkovitosti leta 2013 ni izvedla študije o razumevanju potrošnikov. Na [sliki 8](#) je prikazana sedanja oblika nalepke o energijski učinkovitosti za nek sistem ogrevanja, ki je za potrošnika lahko nejasna. Pri študiji iz leta 2016 o nalepkah o energijski učinkovitosti²⁴ se je pokazalo, da je manj kot tretjina vprašanih razumela vse informacije na nalepki.

Slika 8 – Primer nalepke, ki jo potrošniki pogosto napačno razumejo ali je zanje nejasna (sistemi ogrevanja)

Vir: Uredba (EU) št. 811/2013.

²⁴ Elke Dünnhoff: *Comprehensibility of the Energy Label for space heaters and water heaters and of the new Efficiency Label for old space heaters in Germany. Results of two focus groups and a representative consumer survey*, Mainz, 14. december 2016.

40 Komisija je v svojem poročilu o pregledu prejšnje direktive o označevanju energijske učinkovitosti 2010/30/EU²⁵, ki jo je nadomestila nova uredba o označevanju energijske učinkovitosti, priznala, da je nekatere elemente nalepk za več skupin izdelkov težko razumeti. Za odpravo te slabosti se je Komisija odločila, da bo pri razvijanju nalepk o energijski učinkovitosti za posamezne izdelke izvajala preizkus med potrošniki, da bi preverila, ali so vsi piktogrami in celotna nalepka razumljivi. Za skupine izdelkov, kot so grelniki (kot je ponazorjeno na [sliki 8](#)), bodo morebitne spremembe za potrošnike vidne šele, ko bo sprejet in bo začel veljati nov izvedbeni ukrep, kar pa lahko traja več let.

41 Za nov sveženj ukrepov, sprejet marca 2019, pa je Komisija izvedla študije o razumevanju potrošnikov za nalepke za vse skupine izdelkov. Komisija je ugotovitve predstavila strokovnjakom držav članic, ki so predlagali več poenostavitev nalepk pred njihovim sprejetjem.

42 Komisija je prišla do zaključka, da so razredi A+, A++ in A+++ manj uspešni kot lestvica energijske učinkovitosti od A do G, zato se je odločila, da jih bo postopoma ukinila. Ti energijski razredi bodo ukinjeni v naslednjih nekaj letih, ko bodo za skupine izdelkov sprejete nove nalepke. To velja že za ukrepe v zvezi z označevanjem energijske učinkovitosti, ki bodo veljali od leta 2021 naprej.

²⁵ Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu – Pregled direktive 2010/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. maja 2010 o navajanju porabe energije in drugih virov izdelkov, povezanih z energijo, s pomočjo nalepk in standardiziranih podatkov o izdelku, COM(2015) 345 final.

Komisija je povečala osredotočenost na učinkovito rabo virov, vendar ni zagotovila orodij krožnega gospodarstva

43 Komisija je leta 2016 v svojem delovnem načrtu oznanila, da bo razvila orodja krožnega gospodarstva, s katerimi bi zagotovila smernice za vključevanje učinkovite rabe virov in materialov v izvedbene ukrepe. Za to je treba v okviru pripravljanih študij razviti standardizirano metodo za ocenjevanje učinka na učinkovito rabo virov za več skupin izdelkov in izvesti sistematične poglobljene analize potenciala za krožno gospodarstvo.

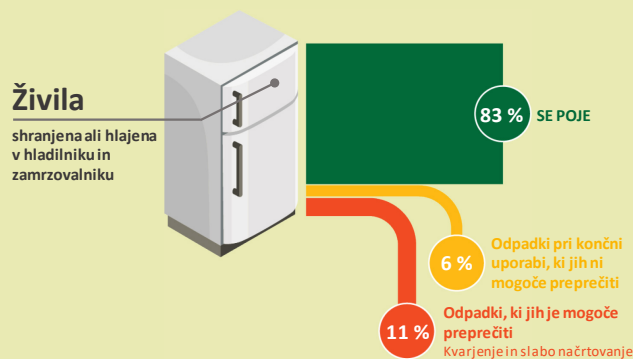
44 Komisija je sprejela prve ukrepe za razvoj orodij krožnega gospodarstva. Začela je razvijati horizontalne standarde za učinkovitost materialov in pregledovati metodologijo za okoljsko primerno zasnovano proizvodov, ki so povezani z energijo. Sodišče je ugotovilo, da so se vsebina, poglobljenost in obseg obstoječih pripravljanih študij in študij o pregledu, s katerimi se preučujejo koncepti krožnega gospodarstva, med skupinami izdelkov razlikovali. Do tega je prišlo, ker te študije niso bile izvedene na podlagi standardizirane metodologije, zaradi česar je morala Komisija naročiti dodatne študije, da je pridobila potrebne informacije o zadevah v zvezi s krožnim gospodarstvom. To je prispevalo k zamudam, opisanim v odstavku **33**.

45 Komisija je v svojih nedavnih predlogih povečala osredotočenost na učinkovito rabo virov. Pri reviziji je bilo ugotovljeno, da je bilo pri študijah za izvedbo pregleda zakonodaje o elektronskih prikazovalnikih in hladilnikih obravnavanih več okoljskih vidikov, ki niso povezani z energijo, in sicer npr. ravnanje z odpadki, prisotnost kritičnih in redkih materialov, možnost recikliranja, popravljivost in trajnost. Komisija je na podlagi ugotovitev študij in posvetovanja v svoje regulativne predloge vključila več zahtev v zvezi s temi vidiki (glej primer v *okviru 1*).

Okvir 1

Vzpostavitev ravnovesja med energijsko učinkovitostjo in zmanjševanjem količine živilskih odpadkov

Živilski odpadki so svetovni problem, ki je v zadnjih letih zaradi gospodarskih in okoljskih posledic v središču pozornosti. Približno 11 % hrane in pijače, shranjenih v hladilnikih, se zavrže zaradi kvarjenja in slabega načrtovanja.

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi študije VHK o optimalnem shranjevanju živil (2017)

Po ugotovitvah neke študije bi lahko boljša zasnova gospodinjstskih hladilnih naprav pripomogla k preprečevanju živilskih odpadkov²⁶, saj se različne vrste živil najbolje ohranijo pri različnih temperaturah. Zato lahko hladilniki z več predali (npr. klet in ohlajevalnik) pripomorejo k daljšemu ohranjanju živil. Pri študiji se je pokazalo, da te vrste hladilnikov v primerjavi z današnjimi povprečnimi hladilniki porabijo vsaj 20 % več električne energije, vendar je bilo ugotovljeno, da bi zgolj dvoidstotno zmanjšanje količine živilskih odpadkov odtehtalo večjo rabo energije.

Komisija je na podlagi teh ugotovitev predlagala, da bi bili ti hladilniki upravičeni do „popravljenega“ uvrstitve na lestvici energijske učinkovitosti, ki bi bila boljša od resnične, da bi se promovirali. Evropske potrošniške organizacije²⁷ so to odločitev kritizirale, saj so menile, da se preveč opira na domnevo, da bodo potrošniki pravilno razvrščali in shranjevali svoja živila. Kritizirale so tudi to, da potrošniki pred nakupom ne bi dobili točnih informacij o dodatnih stroških delovanja, ker korekcijski faktor zanje ni viden.

²⁶ *Preparatory/review study for household refrigeration*, VHK, 2016; dodatne raziskave, VHK, 2017.

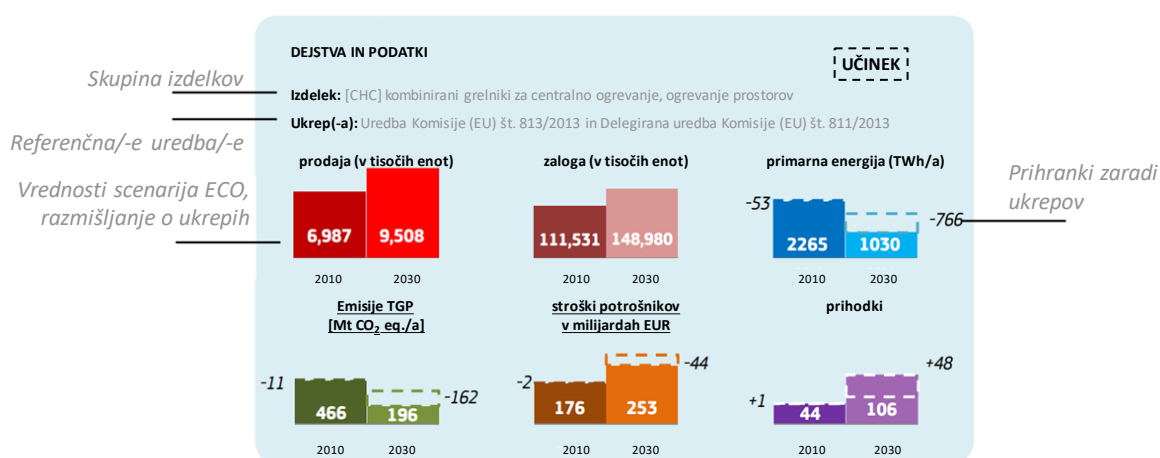
²⁷ ECOS, EEB, Coolproducts, reuse, topten, ifixit Europe, *Position on the Commission's proposals to revise the Ecodesign & Energy Labelling measures on domestic refrigeration*, 2018.

Pri obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove je učinek politike previsoko ocenjen, čeprav so bile v zadnjem času dosežene izboljšave

46 Komisija javnosti redno sporoča rezultate svoje politike o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti, čeprav to ni njena pravna obveznost. Od leta 2013 vsako leto objavi poročilo o obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove, v katerem oceni kumulativne rezultate politike o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti do leta 2020 in leta 2030. Pri obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove se razvijejo napovedi, ki temeljijo na primerjavi dveh scenarijev: običajnega scenarija in scenarija ECO. Običajni scenarij je razvoj trga brez ukrepov v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti. Scenarij ECO pa je scenarij, ki je bil pripravljen ob upoštevanju učinka politike za vsako skupino izdelkov od začetka njenega izvajanja.

47 Na *sliki 9* je ponazorjeno, kako so v poročilu o obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove predstavljeni rezultati za eno skupino izdelkov.

Slika 9 – Obračunavanje učinka za skupino izdelkov (grelniki)

Vir: EIA overview report 2018, VHK za Evropsko komisijo

48 V poročilu o obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove za leto 2018 je ocenjeno, da bo učinek izboljšav izdelkov in nalepk o energijski učinkovitosti od 90. let 20. stoletja privedel do pomembnih koristi leta 2020. Ocenjeno je, da bo politika privedla do:

- prihranka energije v višini 150 megaton ekvivalenta nafte (9 % skupne porabe EU),
- zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v višini 306 megaton ekvivalenta CO₂ (7 % skupnih emisij EU),
- 63 milijard EUR neto prihrankov za potrošnike,
- 66 milijard EUR dodatnih prihodkov za industrijo, prodajalce in monterje.

Ti rezultati naj bi se po navedbah v poročilu o obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove do leta 2030 povečali za več kot 60 %.

49 V poročilu o obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove je navedeno, da morajo za zgornje ocene veljati tri osnovna pravila: biti morajo realistične, ustrezati morajo svojemu namenu in temeljiti morajo na obstoječih ukrepih. Sodišče je ugotovilo, da je zaradi nekaterih uporabljenih predpostavk učinek politike o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti verjetno precenjen. Natančneje:

- v poročilu o obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove je ocenjen prihodnji učinek politike, ne pa doslej doseženi rezultati, zato je v njem upoštevana tudi zakonodaja, ki naj bi začela veljati v bližnji prihodnosti. Te uredbe se upoštevajo glede na predlagani datum začetka veljavnosti. Če so nazadnje sprejete zahteve manj stroge ali če pride do zamud, so podatki iz poročila o obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove precenjeni,
- v poročilu o obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove se domneva, da bodo vsi delovali v celoti skladno z uredbo in da v nadzoru trga ni pomanjkljivosti. Toda Komisija in drugi deležniki²⁸ ocenjujejo, da neskladnost pomeni izgubo do 10 % prihrankov energije. Pri reviziji, ki jo je izvedlo Sodišče, so bile ugotovljene tudi pomanjkljivosti v nadzoru trga (glej odstavke **55–73**),

²⁸ Evropska komisija; CLASP, ECOS, EEB in Topten (2017) *Closing the „reality gap‘ – ensuring a fair energy label for consumers*, stran 9; *Impact Assessment of the compliance & enforcement regime of the Energy-Using Products (EuP) & Energy Labelling Dir.*, Defra, 2009.

- v poročilu o obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove se uporabljajo tehnične informacije o izdelkih, ki jih zagotovijo proizvajalci in ki temeljijo na relevantnih harmoniziranih standardih, ne pa na podatkih o resnični porabi. Ti standardi ne odražajo vedno dejanske porabe energije v resničnih pogojih, kot je pojasnjeno v [okviru 2](#).

Okvir 2

Pomanjkljivosti harmoniziranih standardov EU

V neodvisnem poročilu²⁹ so bile preučene pomanjkljivosti evropskih harmoniziranih standardov, ki se uporabljajo za preizkušanje treh skupin izdelkov: pralnih strojev, televizorjev in zamrzovalnikov. V njem je ugotovljeno, da se pogoji za preizkušanje, ki so določeni v standardih, razlikujejo od resnične uporabe, zaradi česar je resnična poraba podcenjena. Npr:

- pri pomivalnih strojih se preizkuša najbolj učinkovit ekološki program, vendar se ta program uporablja redko (v 18 %),
- televizorji se preizkušajo z video posnetkom iz leta 2007, ki ne odraža tipične domače uporabe televizorja, in
- kombinirani hladilniki z zamrzovalnikom se preizkušajo brez odpiranja vrat in brez živil.

V okviru študije, ki je temeljila na majhnem vzorcu izdelkov, je bilo ocenjeno, da lahko pomivalni stroji porabijo od 6 % do 73 % več energije, kadar se uporabljajo z različnimi programi, televizorji so pri preizkusu z drugačnim videoposnetkom, porabili od 6 % manj do 47 % več energije, hladilniki pa so porabili do 47 % več energije, če so se vrata odprla vsakih 12 ur.

V poročilu je tudi ponazorjeno, da lahko proizvajalci izkoriščajo vrzeli v standardih ali uporabljajo tehnike izogibanja³⁰ (kot so naprave za goljufanje, s katerimi se zaznava, da poteka preizkušanje), da bi prejeli boljše ocene, ali pa lažno trdijo, da je njihov izdelek skladen z zahtevami v zvezi z okoljsko primerno zasnovo.

²⁹ STEP project – *Closing the „reality gap‘ – ensuring a fair energy label for consumers*, CLASP, ECOS, EEB, Topten, junij 2017.

³⁰ Glej *Definition of Circumvention*, ANTICSS, 2018.

50 Politika o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti se za ugotavljanje energijske učinkovitosti naprav zanaša na standarde, ki so jih razvile organizacije za standardizacijo, da bi zagotovile dogovorjene opredelitve tehničnih konceptov in metod za merjenje. Ko evropska organizacija za standardizacijo in Komisija objavita standard in ko Komisija njegov naslov in sklic objavi v Uradnem listu Evropske unije, ta postane „evropski harmonizirani standard“ in s tem del prava EU.

51 Kadar ni harmoniziranega standarda, se lahko za merjenje porabe energije uporabijo starejši standardi, mednarodni standardi ali druge relevantne metode, vendar to lahko privede do različnih rezultatov, zakonodajo pa je zato težko uporabljati in uveljavljati. Zato je pomembno, da obstajajo harmonizirani standardi, ki so zanesljivi, točni, ponovljivi in reprezentativni za resnično uporabo.

52 In nazadnje, obračunavanje učinka okoljsko primerne zasnove je prospektivna študija, katere namen je oceniti prihodnji učinek politike, ne pa dejanskih rezultatov, doseženih do nekega datuma. Zato na postopek obračunavanja lahko vplivajo nekatera nihanja parametrov, kot so npr. prihodnje stopnje inflacije ali cene energije. Komisija je leta 2019 popravila svoje predpostavke za prihodnje cene energije, ki se uporabljajo za obračunavanje učinka. To je privedlo do občutnega zmanjšanja ocenjenih neto prihrankov za potrošnike v letu 2020: pričakovani letni prihranki za vsako gospodinjstvo so se s 473 EUR zmanjšali na 286 EUR.

53 V okviru neodvisne študije³¹ je bilo poudarjeno, da obračunavanje učinka okoljsko primerne zasnove temelji na scenarijih, poleg tega pa so izvajalci študije poskušali uskladiti prihranke energije, ocenjene v okviru obračunavanja učinka, in dejanske prihranke energije pri nekaterih skupinah izdelkov v Nemčiji. Po navedbah v študiji so bili dejanski prihranki precejšnji, vendar bistveno nižji od napovedi v okviru obračunavanja učinka: od 2- do 15-krat ali od 1,7- do 11,6-krat, odvisno od podlage za izračun in skupine izdelkov. Zaradi obsega in metodologije študije sicer morda ni mogoča neposredna primerjava s podatki iz poročila o obračunavanju učinka okoljsko primerne zasnove, vendar se je pri študiji pokazalo, da obstaja tveganje, da so prihranki previsoko navedeni.

³¹ Öko-Institut e.V. in ifeu – Institut für Energie- und Umweltforschung Heidelberg (2017). *Living up to expectations? Monitoring the effects of Ecodesign and energy labelling in Germany*, ECEEE, 2017.

54 Ker je obračunavanje učinka okoljsko primerne zasnove edini vir informacij o prispevku politike o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti k doseganju cilja povečanja energijske učinkovitosti do leta 2020, zaradi precejšnje nejasnosti rezultatov lahko pride do tega, da se oblikovalcem politik zagotavljajo netočne informacije. Komisija v svojem zadnjem poročilu o oceni napredka do leta 2018 pri doseganju ciljev povečanja energijske učinkovitosti do leta 2020 ni več poročala o učinku politike. Ni jasno, ali bo o njem poročala v prihodnjih poročilih.

Nadzor trga

To, da proizvajalci in trgovci na drobno ne upoštevajo zakonodaje o označevanju energijske učinkovitosti in okoljsko primerni zasnovi, zmanjšuje koristi politike

55 Nadzor trga je v izključni pristojnosti držav članic. Izvajati ga morajo v skladu z uredbo EU o nadzoru trga³². Organi za nadzor trga so odgovorni za zagotavljanje, da so izdelki, ki se prodajajo v njihovi državi, skladni. Čeprav so nekatere nevladne organizacije za varstvo potrošnikov izvajale inšpekcijske preglede v trgovinah in preizkuse nekaterih izdelkov, nimajo pooblastil za uveljavljanje uredbe, ki je v pristojnosti organov za nadzor trga.

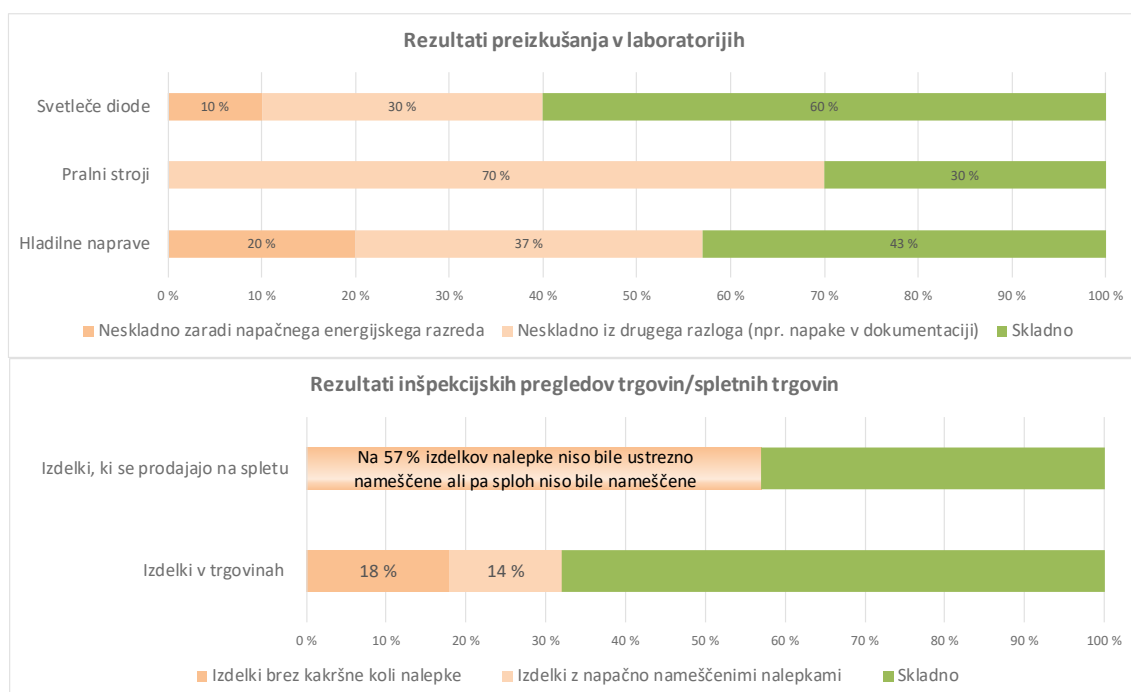
56 Kadar trgovine nalepke o energijski učinkovitosti ne namestijo ustrezno, potrošniki težje sprejmejo informirano odločitev. Nepravilne nalepke lahko zavedejo potrošnike, da kupijo izdelke, ki porabijo več energije ali imajo manjšo učinkovitost, kot je bilo navedeno. Predstavniki industrije so pozvali k boljšemu uveljavljanju uredbe³³, da bi se dosegle koristi politike.

³² Uredba (ES) 765/2008.

³³ *Joint-industry letter on Ecodesign, 2018.*

57 Od leta 2009 se s projekti za nadzor trga, ki jih financira EU, financirajo inšpekcijski pregledi v trgovinah in preizkusi v laboratorijih, s katerimi se preverja, ali so izdelki skladni z zahtevami v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti ter ali je njihov energijski razred pravilen. Pri teh projektih se je pokazalo, da je neskladnost z zakonodajo pomembna zadeva. Vrsta in resnost neskladnosti se razlikujeta glede na vrsto izdelka, ki se preverja, in uporabljeno metodo inšpekcijskega pregleda (ugotovitve projektov so ponazorjene na [sliki 10](#)). Ker so bili ti projekti pogosto usmerjeni v modele izdelkov, za katere je verjetneje, da ne bodo izpolnjevali zahtev, spodaj predstavljenih stopenj neskladnosti ni mogoče ekstrapolirati na vse skupine izdelkov ali na trg EU kot celoto.

Slika 10 – Ugotovitve projektov, ki jih je financirala EU

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi končnih poročil relevantnih projektov, ki jih je financirala EU

58 Na podlagi rezultatov projektov EU in dodatnih podatkov držav članic je Komisija leta 2019 ocenila³⁴, da je bilo skupaj približno 10 %–25 % izdelkov, prodanih na trgu, neskladnih, kar je privedlo do približno 10-odstotnega zmanjšanja prihrankov energije. Komisija ni mogla zagotoviti razčlenitve teh podatkov. To bi bilo enakovredno letni porabi električne energije Švedske in Madžarske skupaj. Ocenjena izguba pri prihrankih energije zaradi neskladnosti je 174,8 TWh/leto do leta 2020, kar približno ustreza končni porabi električne energije Švedske in Madžarske skupaj, ki je po podatkih Eurostata 170 TWh/leto. Pri drugi študiji, ki jo je leta 2011 izvedlo Ministrstvo za okolje, prehrano in podeželje (Defra) Združenega kraljestva, je bilo ocenjeno, da je bil učinek³⁵ tega, da proizvajalci in trgovci na drobno ne upoštevajo zakonodaje, na prihranke energije 6,2-odstoten, vendar je bilo opozorjeno, da je to zelo previdna ocena.

59 Z uspešnim uveljavljanjem uredbe bi se lahko pripomoglo k zmanjšanju teh izgub. Pri študiji skupine organov za nadzor trga³⁶ je bilo na podlagi podatkov, zbranih med letoma 2011 in 2013, ocenjeno, da je vsak euro, vložen v nadzor trga, zaradi izboljšane energijske učinkovitosti privedel do prihranka 13 EUR. Zaključeno je bilo, da je donos naložbe dovolj visok za potrditev, da bi bil nadzor trga lahko stroškovno učinkovit. Če bi se na primer nadzor trga v vseh nordijskih državah (Islandija, Finska, Norveška, Švedska in Danska) izvajal optimalno in bi dodatni stroški znašali 2,1 milijona EUR, bi to privedlo do letnega prihranka energije v višini 168 GWh, s čimer bi se letni stroški potrošnikov za 13 ocenjenih skupin izdelkov zmanjšali za 28 milijonov EUR. Pri neki drugi študiji³⁷ je bilo ocenjeno, da bi neto koristi boljšega sistema nadzora trga v enem desetletju znašale približno 164 milijonov GBP samo v Združenem kraljestvu. Druge študije so pokazale, da je mogoče nadzor trga in preizkušanje izvajati sistematično, uspešno in stroškovno učinkovito³⁸.

³⁴ Na kratko o novih energijskih nalepkah, Evropska komisija, 2019.

³⁵ *Impact Assessment of the compliance & enforcement regime of the Energy-Using Products (EuP) & Energy Labelling Dir.*, Defra, 2009.

³⁶ *The Nordic Ecodesign Effect Project, Estimating benefits of Nordic market surveillance of Ecodesign and energy labelling*, Troels Fjordbak Larsen, 2015.

³⁷ *Impact Assessment of the compliance & enforcement regime of the Energy-Using Products (EuP) & Energy Labelling Dir.*, Defra, 2009.

³⁸ Glej na primer: *ATLETE I, Appliance Testing for Energy Label Evaluation Publishable result-oriented report*, 2011; *ATLETE II, Appliance Testing for Washing Machines Energy Label & Ecodesign Evaluation, publishable result-oriented report*, 2014.

EU je zagotovila orodja za podporo organom za nadzor trga, ki so imela omejen učinek za okoljsko primerno zasnovo in označevanje energijske učinkovitosti

60 Za izboljšanje ravni skladnosti z zakonodajo o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti bi morali organi za nadzor trga izvajati uspešen nadzor trga. V uredbi o nadzoru trga ni določeno, kakšna raven dejavnosti nadzora trga se zahteva. Določeno je samo, da morajo organi za nadzor trga izvajati ustrezne preglede v primernem obsegu. Države članice bi morale vzpostaviti, izvajati in redno posodabljeni svoje programe za nadzor trga ter o njih obveščati Komisijo.

61 V skladu s poročili, predloženimi Komisiji, se število pregledanih izdelkov vsako leto giblje med manj kot 20 in več kot 100 000 na leto na državo članico. Te številke je težko razlagati, saj je pomen inšpekcijskega pregleda širok. V različnih državah članicah je lahko inšpekcijski pregled eno od naslednjih preverjanj ali kombinacija več preverjanj:

- vizualni inšpekcijski pregled v trgovini ali na spletu (na primer za ugotavljanje, ali je nalepka nameščena in ali ima izdelek oznako CE),
- pregled dokumentov izdelka (na primer za ugotavljanje, ali informacijski list izdelka vsebuje ustrezne sklice na uredbo in zahtevane tehnične informacije),
- preizkus izdelka v laboratoriju za preverjanje njegove skladnosti z zahtevami v zvezi z okoljsko primerno zasnovo, kot sta njegova poraba energije in točnost njegove nalepke.

62 Različne vrste inšpekcijskih pregledov se uporabljajo za različne namene. Preverjanje nameščenosti nalepk v trgovinah pomaga zagotoviti, da so potrošniki ustrezno obveščeni o lastnostih izdelka, ki ga želijo kupiti. Politika o označevanju energijske učinkovitosti ne more biti uspešna, če nalepke niso nameščene. S pregledi dokumentacije se lahko ugotovi neskladnost z zahtevami glede informacij in opredelijo izdelki, ki bi jih bilo morda treba preizkusiti v laboratoriju. Sodišče je ugotovilo, da se vrsta in obseg inšpekcijskih pregledov ter pregledov dokumentacije med obiskanimi državami članicami in organi zelo razlikujejo, kot je opisano v [okviru 3](#).

Okvir 3

Inšpekcijski pregledi v trgovinah in pregledi dokumentacije v štirih državah članicah

V Franciji organ, odgovoren za označevanje energijske učinkovitosti, za preverjanje, ali so nalepke ustrezno nameščene, opravi inšpekcijske preglede v stotinah trgovin po celi državi in na spletu. Za razliko od tega pa organ, odgovoren za okoljsko primerno zasnovano ni opravil nobenega inšpekcijskega pregleda. Na Švedskem se je organ za nadzor trga v zadnjih letih osredotočil na nalepke o energijski učinkovitosti na izdelkih, ki se prodajajo po spletu. Za razliko od tega poljski organi za nadzor trga ne izvajajo nobenih pregledov na spletu, temveč vsako leto pregledajo približno 200 modelov izdelkov. V Luksemburgu je organ za nadzor trga izvedel eno kampanjo inšpekcijskih pregledov v različnih trgovinah po državi in njihovih spletnih trgovinah, vendar samo za pralne stroje.

63 Po mnenju Komisije je preizkušanje v laboratoriju edini način za preverjanje, ali izdelek izpolnjuje zahteve v zvezi z energijsko učinkovitostjo ter ali je nalepka o energijski učinkovitosti pravilna³⁹. Preizkušanje je lahko drago, odvisno od izbranega izdelka in uporabljenega laboratorija, in sicer od nekaj sto do več tisoč evrov na izdelek. Organi za nadzor trga v mnogih primerih izdelek kupijo in plačajo preizkušanje v laboratoriju. Za potrditev domnevne neskladnosti je treba preizkusiti tri enote izdelka. Pri dragih izdelkih, kot so televizorji, kotli ali zamrzovalniki, je to lahko drago. Sodišče je ugotovilo, da se je med obiskanimi organi za nadzor trga razlikovalo tudi število opravljenih preizkusov v laboratorijih, kot je opisano v [okviru 4](#).

³⁹ COM(2015) 345 final.

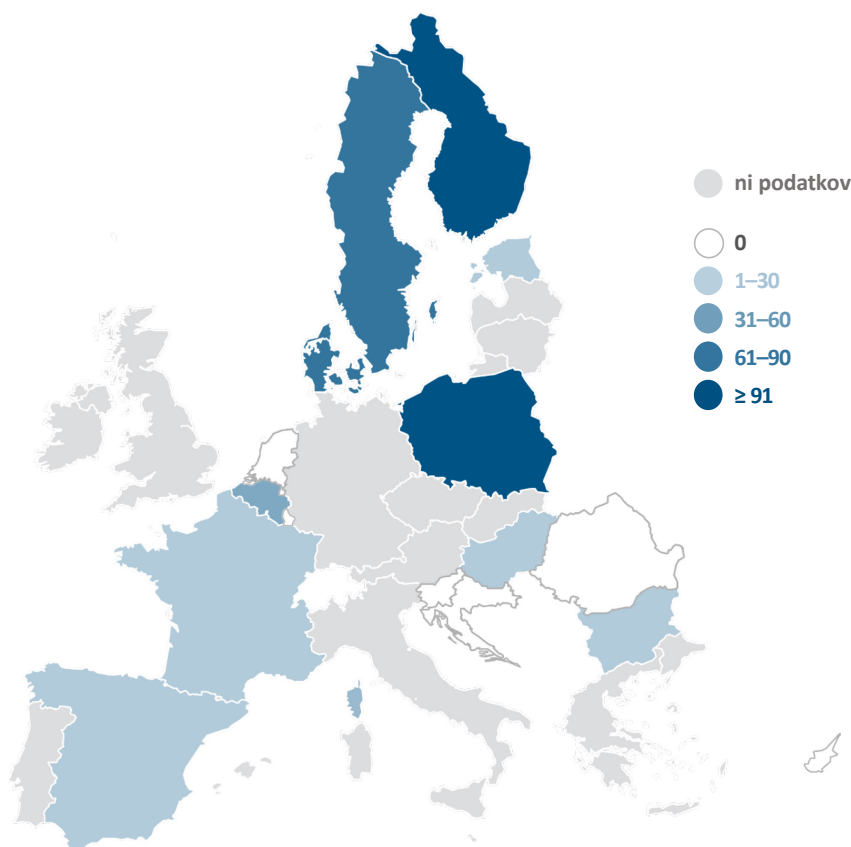
Okvir 4

Preizkusi v laboratorijih v štirih državah članicah

Švedski organ za nadzor trga upravlja svoj lastni laboratorij in vsako leto preizkusi približno 70 različnih vrst izdelkov. Na Poljskem pristojni organ za nadzor trga v svojem laboratoriju letno preizkusi približno 100 televizorjev, enostavnih TV-komunikatorjev, računalnikov, zunanjih napajalnikov ter gospodinjskih in pisarniških naprav (samo za porabo v načinu mirovanja), drugih vrst izdelkov pa ne preizkuša rutinsko. V Franciji pristojni organ za nadzor trga za nalepke o energijski učinkovitosti v laboratoriju vsako leto preveri energijski razred manj kot desetih izdelkov. Organ, pristojen za okoljsko primerno zasnovo, ne izvaja nobene vrste preizkusov v laboratorijih. V Luksemburgu je organ izdelke začel preizkušati leta 2018, do junija 2019 pa je preizkusil 13 hladilnikov.

64 Na [sliki 11](#) je pregled preizkusov v laboratorijih, ki so jih izvedli organi za nadzor trga in o katerih so za leto 2016 poročali Komisiji.

Slika 11 – Število preizkusov v laboratorijih, ki jih izvedejo organi za nadzor trga (na podlagi najnovejših podatkov, ki so bili sporočeni Komisiji, 2016)

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi poročil držav članic o nadzoru trga

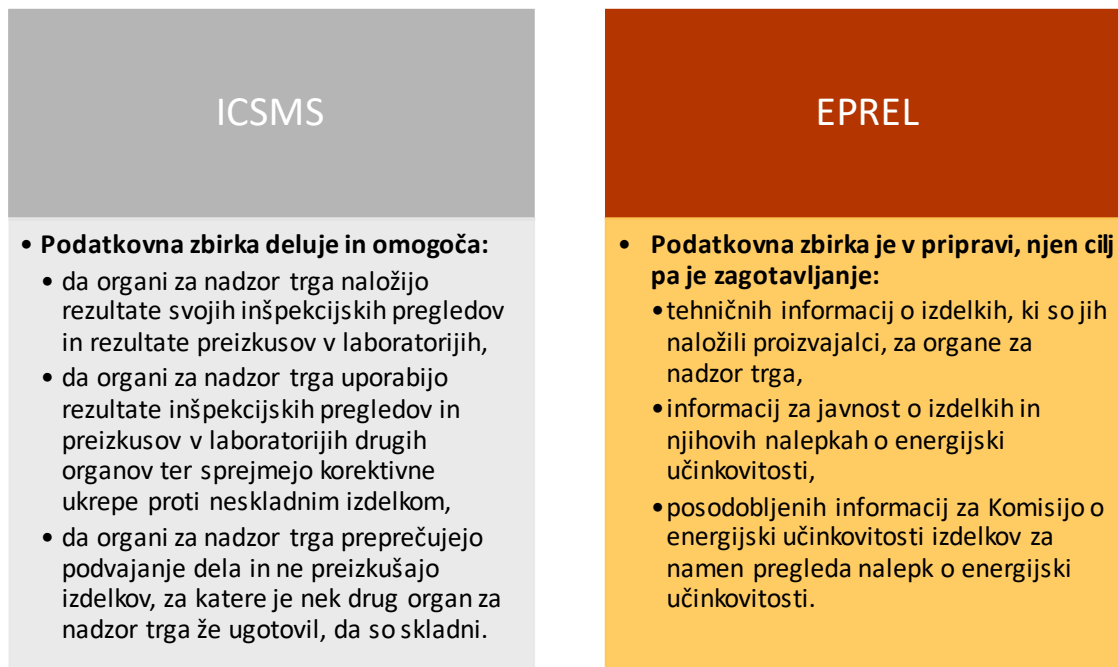
65 Komisija podpira organe za nadzor trga, in sicer:

- omogoča organizacijo skupin za upravno sodelovanje, mreže organov za nadzor trga, ki se sestane dvakrat letno za izmenjavo izkušenj in znanja,
- objavlja smernice in najboljše prakse za nadzor trga na splošno in za vsako uredbo za posamezne izdelke,
- v sodelovanju z organi za nadzor trga objavlja konsolidirana pogosta vprašanja in odgovore na skupne zadeve, s katerimi se organi za nadzor trga srečujejo v zvezi s specifičnimi izdelki,
- upravlja dve podatkovni zbirki za razširjanje relevantnih informacij, glej [slika 12](#),
- zagotavlja financiranje za projekte, namenjene krepitvi nadzora trga.

66 Podatkovni zbirki, ki ju upravlja Komisija in sta namenjeni omogočanju sodelovanja⁴⁰ med organi za nadzor trga in podpiranju njihove dejavnosti, sta opisani na [sliki 12](#).

⁴⁰ Člen 24 Uredbe (EU) št. 765/2008 o načelih sodelovanja med državami članicami in Komisijo.

Slika 12 – Vloga informacijskega in komunikacijskega sistema za nadzor trga (ICSMS) in evropske podatkovne zbirke izdelkov za označevanje energijske učinkovitosti (EPREL)

Vir: Evropsko računsko sodišče

67 Komisija in države članice so priznale znatne vrzeli in nedoslednosti v sporočenih podatkih, sporočenih v ICSMS. Sodišče je ugotovilo naslednje pomanjkljivosti:

- **osem držav članic ne vnaša informacij o svojih dejavnostih na področju okoljsko primerne zasnove in označevanja energijske učinkovitosti.** Organi za nadzor trga bodo morali sistematično poročati o svojih dejavnostih z uporabo sistema ICSMS od leta 2021,
- **iskanje rezultatov za specifičen model izdelka je težko.** Proizvajalci pogosto uporabljajo različne identifikacijske številke izdelka na različnih trgih, v podatkovni zbirki pa niso navedene enakovredne identifikacijske številke. Zato rezultatov preizkušanja enakovrednega modela morda ni mogoče uporabiti, ker jih ni mogoče identificirati,
- **organi za nadzor trga različno poročajo o rezultatih inšpekcijskih pregledov.** Nekateri na primer vnašajo samo neskladne modele, medtem ko si drugi izmenjujejo vse svoje rezultate. Nekateri organi svoje inšpekcijske preglede razvrščajo v generični kategoriji „okoljsko primerna zasnova“ ali „označevanje energijske učinkovitosti“ in ne po uredbah za posamezne izdelke. Zato je rezultate težje najti,

- **ni vnaprej določenih polj za navajanje razlike med neskladnostjo v dokumentaciji in npr. napačno porabo energije ali nepravilen energijski razred.** Zato organi za nadzor trga z informacijami o neskladnih izdelkih ne morejo oceniti vrste neskladnosti,
- **poročila o preizkusih v laboratorijih, ki so jih naložili organi za nadzor trga, niso standardizirana in so na voljo v izvirnih jezikih brez funkcije prevajanja.** Organi za nadzor trga ne naložijo vedno poročil o preizkusih, čeprav navedejo, da je bil preizkus izveden.

68 Komisija od leta 2016 sodeluje z državami članicami pri posodabljanju načina sporočanja podatkov v sistemu ICSMS za okoljsko primerno zasnovo in označevanje energijske učinkovitosti. To do časa priprave tega revizijskega poročila (jesen 2019) ni privedlo do sprememb v zasnovi sistema.

69 Vsak organ za nadzor trga se lahko odloči, koliko bo uporabil informacije, ki so na voljo v sistemu ICSMS, za podporo svojim dejavnostim. Obiskani organ za nadzor trga, ki je odgovoren za nadzor uredbe o okoljsko primerni zasnovi v Franciji, nikoli ni preveril informacij, ki so jih v sistem ICSMS vnesli drugi organi za nadzor trga. Predstavniki drugih obiskanih organov za nadzor trga so povedali, da podatkovno zbirko redko uporabljajo za preiskavo ali sprejetje popravljalnih ukrepov za primere neskladnosti, ki so jih odkrile druge države članice in so vplivali na njihov trg. Poleg tega informacij niso uporabljali za preprečevanje podvajanja pregledov za dane izdelke. V nekaterih primerih lahko nacionalna zakonodaja organom za nadzor trga preprečuje, da bi informacije drugih uporabljali za popravljalne ukrepe na njihovem trgu – tako je na Poljskem in v Franciji (razen če so informacije del kampanje EU).

70 V skladu z uredbo o označevanju energijske učinkovitosti bi morali dobavitelji od 1. januarja 2019 v podatkovno zbirko izdelkov EPREL vnašati informacije, kadar dajo na trg enoto novega modela. Komisija bi morala podatkovno zbirko dati na voljo organom za nadzor trga in javnosti⁴¹, vendar do časa revizije tega ni storila.

⁴¹ Člen 12 Uredbe (EU) 2017/1369 Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi okvira za označevanje z energijskimi nalepkami in razveljavitvi Direktive 2010/30/EU.

Projekti za nadzor trga, ki jih je financirala EU, so uporabni, vendar je bila z njimi zagotovljena začasna rešitev za ponavljajočo se potrebo

71 Komisija je leta 2015 prišla do zaključka, da je raven dejavnosti nadzora trga v večini držav članic⁴² nizka in da je treba okrepiti sodelovanje. V zadnjem desetletju je financirala deset projektov za nadzor trga v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti, in sicer z nepovratnimi sredstvi v okviru programov Inteligentna energija – Evropa in Obzorje 2020 s skupnim proračunom v višini 19,5 milijona EUR in prispevkom EU v višini 15 milijonov EUR. Nekatere od teh projektov⁴³ so upravljali organi za nadzor trga.

72 Z analizo Sodišča so bili potrjeni pozitivni rezultati teh projektov. Omogočili so financiranje specifičnih kampanj preizkušanja skupin izdelkov, katerih preizkušanje je dražje in ki jih organi za nadzor trga večinoma ne bi preizkusili sami. Obravnavali so potrebo po povečanju števila inšpekcijskih pregledov in preizkusov v laboratorijih s hkratnim omogočanjem sodelovanja v EU. Poleg tega so bile v okviru teh projektov pripravljene smernice o najboljših praksah in moduli usposabljanja, ki so organom za nadzor trga pomagali razviti njihovo znanje in strokovno znanje, tudi o novih zadevah, kot je preprečevanje izogibanja.

73 Na podlagi razpoložljivih podatkov o dejavnostih nadzora trga v EU ni jasno, da so se dejavnosti nadzora trga, ki so se izvajale izven projektov EU, zaradi teh projektov izboljšale. Razpoložljivi programi za nadzor trga so sicer precej zgoščeni, vendar noben od organov za nadzor trga ni poročal o spremembah ali izboljšanju svojega dela po sodelovanju v projektih EU niti o večjem številu preizkusov v laboratorijih, ki niso bili opravljeni v okviru projektov EU. Glede na neprekinjenost financiranja EU za te dejavnosti od leta 2012, kar je razvidno iz tega, da se po zaključku enega projekta začne drug, obstaja tveganje, da se države članice zanašajo na financiranje na ravni EU za izpolnjevanje svojih obveznosti nadzora domačega trga na tem področju. S projekti EU je bila tako zagotovljena začasna rešitev za ponavljajočo se potrebo.

⁴² COM(2015) 345 final.

⁴³ European Eco-design Compliance Project ([ECOPLIANT](#)), Energy Efficiency Compliant Products ([EEPLIANT I in II](#)), Anti-circumvention of Standards for Better Market Surveillance ([ANTICSS](#)).

Zaključki in priporočila

74 Sodišče je ocenilo, ali se je z ukrepi EU v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti prispevalo k doseganju ciljev EU na področju energijske učinkovitosti in okolja. Sodišče je prišlo do zaključka, da so ukrepi EU uspešno prispevali k doseganju ciljev politike o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti, vendar je bila njihova uspešnost zaradi velikih zamud in tega, da proizvajalci in trgovci na drobno ne upoštevajo zakonodaje, zmanjšana.

75 Sodišče je ugotovilo, da izvedbeni ukrepi sedaj zajemajo večino izdelkov z največjim potencialom za prihranek energije in predstavljajo skoraj vso porabo energije v gospodinjstvih ter več kot polovico porabe energije v industrijskem in storitvenem sektorju. Poleg tega je Komisija za prednostno razvrstitev skupin izdelkov, ki jih je treba pravno urediti ali pregledati, uporabila dobre in transparentne metodologije (odstavki [24–27](#)).

76 Regulativni postopek je dolgotrajen, kar je deloma posledica tehnične kompleksnosti uredb in potrebe po temeljitem posvetovanju z deležniki. Toda Sodišče je ugotovilo, da bi bilo mogoče nekatere zamude preprečiti. Zaradi dolgih zamud se zmanjšuje učinek politike, saj okoljsko primerna zasnova ne dohaja več tehnološkega napredka, nalepke o energijski učinkovitosti pa potrošnikom ne pomagajo več pri opredeljevanju razlik med izdelki. Komisija zaradi svoje odločitve, da bo ukrepe sprejela v svežnju, uredb za posamezne izdelke ne sprejema več, ko so pripravljeni (odstavki [28–37](#)).

77 Sodišče je ugotovilo, da Komisija sprejema ukrepe za izboljšanje nalepk o energijski učinkovitosti, vendar bo trajalo nekaj let, preden bodo spremembe vidne za potrošnike (odstavki [38–42](#)). Komisija je v svoje najnovejše predloge vključila koncepte krožnega gospodarstva. Način, na katerega se ocenjujejo in vključujejo, je sicer še vedno *ad hoc*, vendar je Komisija začela pripravljati standarden pristop za ocenjevanje (odstavki [43–45](#)).

Priporočilo 1 – Izboljšanje regulativnega postopka

Za izboljšanje regulativnega postopka naj Komisija:

- (a) opredeli in uporablja standarden pristop za študije o pregledu, da bi preprečila potrebo po dodatnih študijah;
- (b) razvije standardni metodološki okvir za vključevanje zahtev krožnega gospodarstva, ki se bo uporabljal za pripravljalne študije in študije o pregledu, da se bodo lahko njihove ugotovitve predstavljale zgodaj v postopku posvetovanja;
- (c) sprejme izvedbene ukrepe, ko so pripravljeni, in ne ob dokončanju svežnja;
- (d) zlasti za izdelke, ki temeljijo na hitro razvijajočih se tehnologijah, kot je IKT, bolj redno ocenjuje podatke o trgu, da bi zagotovila, da se zahteve za energijsko učinkovitost in nalepke, ki niso več relevantne, hitro posodobijo.

Časovni okvir: do decembra 2021.

78 Obračunavanje učinka okoljsko primerne zasnove je transparenten postopek, s katerim se deležnikom in oblikovalcem politik zagotavljajo koristni podatki o rezultatih politike o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti. Toda Sodišče je ugotovilo, da se z metodologijo, ki se sedaj uporablja za obračunavanje učinka, rezultati politike precenjujejo. Ne upošteva se učinek neskladnosti niti zamude pri izvajanju. Obračunavanje učinka temelji na razliki med dvema dolgoročnima scenarijema, nanj pa vplivajo vrzeli med resnično porabo energije in včasih nerealističnimi ocenami, izpeljanimi iz harmoniziranih standardov (odstavki [46–53](#)).

Priporočilo 2 – Izboljšanje obračunavanja učinka

Komisija naj:

- (a) izboljša predpostavke za obračunavanje učinka, zlasti naj upošteva neskladnost, zamude pri izvajanju in odstopanja med porabo energije na podlagi harmoniziranih standardov in resnično porabo;
- (b) oceni, koliko je mogoče oceniti rezultate politike z uporabo metodologije, ki temelji na vzorcu, za merjenje dejanske porabe energije končnih uporabnikov, da bi izboljšala točnost modela za obračunavanje učinka;

- (c) količinsko opredeli prispevek politike k doseganju cilja povečanja energijske učinkovitosti do leta 2020 v poročilu o oceni napredka, ki so ga dosegle države članice.

Časovni okvir: do decembra 2021.

79 Sodišče je na podlagi razpoložljivih podatkov ugotovilo, da je to, da proizvajalci in trgovci na drobno ne upoštevajo zakonodaje, še vedno velika težava. V laboratorijih se je preizkusilo relativno malo modelov izdelkov in obiskane države članice niso uporabljale rezultatov drugih držav članic za izvajanje izvršilnih ukrepov. Zato potrošniki po Evropi niso enako zaščiteni (odstavki **55–69**).

80 Pomembna vloga, ki jo ima Komisija pri omogočanju sodelovanja, organom za nadzor trga pomaga pri opravljanju njihovih nalog. Podatkovna zbirka sistema ICSMS, ki jo upravlja Komisija, omogoča sodelovanje z izmenjavo rezultatov inšpekcijskih pregledov organov za nadzor trga. Vendar so za povečanje njene uspešnosti potrebne izboljšave. Komisija je pozno vzpostavila podatkovno zbirko EPREL, ki v času revizije organom za nadzor trga še ni bila dostopna. Projekti, ki jih financira EU, so prinesli rezultate, vendar ni jasno, ali so privedli do trajnostnih sprememb načina izvajanja nadzora trga (odstavki **65–73**).

Priporočilo 3 – Omogočanje sodelovanja med organi za nadzor trga

Za izboljšanje dejavnosti nadzora trga in omogočanje izmenjave informacij med organi za nadzor trga

naj Komisija:

- (a) zagotovi izboljšanje sistema ICSMS, da bi omogočila sodelovanje med organi za nadzor trga, npr. z omogočanjem hitre identifikacije enakovrednih števil modelov z uvedbo navzkrižne povezave s podatkovno zbirko EPREL;

Časovni okvir: do decembra 2020.

- (b) na zahtevo zagotovi spletno usposabljanje za organe za nadzor trga, da bi spodbujala uporabo sistema ICSMS za podporo njihovim dejavnostim;

Časovni okvir: do decembra 2020.

- (c) oceni, koliko organi za nadzor trga upoštevajo najboljše prakse za dejavnosti nadzora trga, ugotovljene s projekti, ki jih je financirala EU, vključno z izvajanjem stroškovno učinkovitih inšpekcijskih pregledov.

Časovni okvir: aprila 2022

To poročilo je sprejel senat I, ki ga vodi član Evropskega računskega sodišča Nikolaos Milionis, v Luxembourggu na zasedanju 4. decembra 2019.

Za Evropsko računsko sodišče

Klaus-Heiner Lehne
Predsednik

Glosar

Energijska učinkovitost: Razmerje med izložkom sistema ali naprave in porabljeno energijo.

Energijski razred: Ena od sedmih kategorij (od A do G), s katero se označuje energijska učinkovitost izdelka.

Možnost recikliranja: Možnost, da se odpadni material predela in/ali ponovno uporabi.

Nadzor trga: To, da javni organi spremljajo in preizkušajo, koliko so izdelki skladni z veljavno zakonodajo, npr. z zahtevani v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti.

Nalepka o energijski učinkovitosti: Informacije o porabi energije in energijskem razredu, ki morajo biti zagotovljene pri prodaji izdelkov, za katere velja ukrep za označevanje energijske učinkovitosti.

Obračunavanje učinka okoljsko primerne zasnove: Metodologija za spremljanje učinka ukrepov v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti na porabo energije, delovna mesta, tehnološki razvoj in prihodke industrije ter poročanje o njem.

Okoljsko primerna zasnova: Vključitev okoljskih vidikov v zasnovo izdelka, da se zagotovi visoka stopnja okoljske učinkovitosti v njegovi celotni življenjski dobi.

Organ za nadzor trga: Nacionalni organ, odgovoren za preverjanje skladnosti izdelkov na trgu v državi članici z veljavno zakonodajo, npr. z zahtevami v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem energijske učinkovitosti.

Popravljenost: Možnosti, da se izdelek vrne v delujoče stanje.

Trajnost Sposobnost opreme ali materiala, da vzdrži obrabo, tlak ali poškodbo in tako ostane funkcionalen brez negospodarnega vzdrževanja ali popravila.

ODGOVORI KOMISIJE NA POSEBNO POROČILO EVROPSKEGA RAČUNSKEGA SODIŠČA

„UKREPI EU V ZVEZI Z OKOLJSKO PRIMERNO ZASNOVO IN OZNAČEVANJEM ENERGIJSKE UČINKOVITOSTI: POMEMBEN PRISPEVEK K VEČJI UČINKOVITOSTI ZMANJŠUJEJO VELIKE ZAMUDE IN NESKLADNOST“

POVZETEK

I. Komisija priznava pomemben prispevek k večji energetske učinkovitosti, doseženi z ukrepi EU na področju okoljsko primerne zasnove in označevanja energijske učinkovitosti, o katerem poroča Evropsko računsko sodišče. Zakonodaja na tem področju prinaša koristi potrošnikom, industriji in okolju. Ker ima ta politika pomembne učinke, Komisija uporablja trden regulativni proces, vključno z obsežnim posvetovanjem z deležniki, podrobno analizo stroškov in koristi ter političnim nadzorom. V zadnjih letih se je zaradi različnih dejavnikov ta proces podaljšal, zaradi česar so se morda izgubili prihranki energije. Hkrati je vloga držav članic, da preverijo, ali so izdelki, prodani na njihovem ozemlju, skladni z veljavnimi zahtevami. Vendar je na trgu EU še vedno preveč neskladnih izdelkov, kar zmanjšuje učinkovitost predpisov. To naj bi izboljšala nova uredba (EU) 2019/1020 o nadzoru trga.

X. Informacijski in komunikacijski sistem za nadzor trga (ICSMS) nacionalnim organom za nadzor trga omogoča, da shranjujejo rezultate inšpekcijskih pregledov, medtem ko zbirka podatkov za registracijo izdelkov, vzpostavljena v skladu z uredbo o okviru za označevanje z energijskimi nalepkami, od proizvajalcev in uvoznikov zahteva, da naložijo podatke o izdelkih, ki jih dajejo na trg Unije.

XI. Komisija meni, da so projekti, ki jih financira EU, privedli do trajnostnih operativnih izboljšav v številnih organih za nadzor trga, vendar priznava, da so v nekaterih primerih zagotovili začasno rešitev za ponavljajočo se potrebo.

OPAŽANJA

34. Komisija meni, da so prve študije o pregledu vsebovale potrebne informacije za pripravo zakonodajnih predlogov. Vendar je bilo za prikazovalnike treba zbrati dodatne podatke zaradi drugih dejavnikov (npr. v zvezi z revizijo direktive o označevanju z energijskimi nalepkami).

Za hladilnike je bila na podlagi prve širše zasnovane študije izvedena poglobljena študija o pregledu. Dopolnjena je bila s posebno študijo, ki je bila osredotočena na živilske odpadke in je bila izvedena vzporedno, ne da bi povzročila dodatne zamude.

49. Tretja alineja: Komisija priznava, da usklajeni standardi niso vedno reprezentativni za dejansko porabo energije v resničnih razmerah, vendar si nenehno prizadeva za posodobitev teh standardov, da bi bolje odražali resnično uporabo. Preskusna obremenitev je bila na primer pri novem standardu za pomivalne stroje spremenjena tako, da bolje odraža potrošniško uporabo, vključno s plastičnimi izdelki, kavnimi lončki, nerjavečimi lonci in steklenimi skledami. Hkrati pa morajo biti pri preskusnih pogojih in postopkih upoštevana druga, enako pomembna merila, kot so točnost, zanesljivost in ponovljivost. Treba je ohraniti ravnotežje med vsemi zgoraj navedenimi merili.

Skupni odgovor na odstavka 67 in 68.

Kakovost podatkov (in s tem uspešnost) sistema ICSMS je v celoti odvisna od organov za nadzor trga.

Sistem ICSMS ima celosten iskalni mehanizem, ki omogoča iskanje po različnih parametrih. Informacije o enakovrednih številkah modelov morajo priti od gospodarskih subjektov. Ti morajo te

informacije vnesti v evropske podatkovne zbirke izdelkov za označevanje energijske učinkovitosti (EPREL), vzpostavljena pa bo tudi povezava med zbirko EPREL in sistemom ICSMS.

Sistem ICSMS ima podatkovna polja o različnih vidikih skladnosti, vključno s poljem za opredelitev stopnje tveganja od „ni tveganja“ do „resno tveganje“, z možnostjo predložitve dodatnih informacij v zvezi s tem. Komisija je objavila metodologijo za oceno tveganja, ki med drugim pojasnjuje, kako je mogoče oceniti tveganje za javne interese, ki ni povezano z varnostjo.

Z državami članicami poteka razprava o razumevanju in izboljšanju narave potrebnih sprememb sistema ICSMS na področju okoljsko primerne zasnove in označevanja energijske učinkovitosti. Vendar zaradi razmeroma nizke stopnje uporabe ICSMS za okoljsko primerno zasnovo in označevanje energijske učinkovitosti te spremembe niso med najpomembnejšimi prednostnimi nalogami za razvoj sistema ICSMS.

Dejstvo, da poročila o preizkusih niso standardizirana, je posledica različnih praks v različnih organih. Ker so poročila o preizkusih običajno dokumenti in ne vnaprej določena podatkovna polja, je strojno prevajanje bolj zapleteno.

73. Pričevanja v zadevnih poročilih o projektih kažejo, da veliko vključenih organov za nadzor trga uporablja najboljše prakse in priporočila, oblikovana v okviru projektov. Dejavnosti preizkušanja zunaj projektov EU so odvisne od proračunov nacionalnih organov za nadzor trga.

ZALJUČKI IN PRIPOROČILA

Priporočilo 1 – Izboljšanje regulativnega postopka

Komisija sprejema priporočili (a) in (b).

Komisija je začela revizijo metodologije za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo (MEErP), z namenom vključitve teh vidikov v revizijo. Komisija je izdala zahtevo za standardizacijo zahtev za učinkovito rabo materialov, ki je skupna podlaga za razvoj standardov za določene izdelke v zvezi z vidiki krožnega gospodarstva. Nekateri od teh standardov so že dokončani, drugi pa se pričakujejo kmalu. Vprašanja krožnega gospodarstva bodo podrobneje obravnavana v delovnem načrtu za okoljsko primerno zasnovo in označevanje energijske učinkovitosti za obdobje 2020–2024.

Komisija ne sprejema priporočila (c). Komisija se je odločila sprejeti ukrepe za okoljsko primerno zasnovo in označevanje energijske učinkovitosti, ki so bili napovedani v delovnem načrtu za okoljsko primerno zasnovo za obdobje 2016–2019 kot sveženj, da bi dokazala in poudarila splošni prispevek teh ukrepov k ciljem EU na področju podnebja, energije in krožnega gospodarstva. Komisija na tej stopnji ne more prejudicirati svojih stališč glede morebitnih prihodnjih ukrepov.

Komisija sprejema priporočilo (d). Komisija je za izdelke informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) začela študijo, katere namen je opredeliti izdelke, za katere je sedanji postopek ustrezen, in predlagati možnosti politike (vključno z možnimi novimi instrumenti politike) za druge izdelke IKT.

Priporočilo 2 – Izboljšanje obračunavanja učinka

Komisija sprejema priporočilo (a). V okviru svojega prihodnjega računovodskega dela bo sprejela ukrepe za primer neskladnosti in zamud pri izvajanju. Vprašanje odstopanj med porabo energije, ki temelji na usklajenih standardih, in resnično uporabo je ustrezno priznано in veliko prizadevanj se vlaga v razvoj standardov, ki so bližje resnični uporabi.

Komisija sprejema priporočilo (b). Komisija bo v svoji oceni upoštevala metodološke vidike in posledice takega vrednotenja za vire.

Komisija delno sprejema priporočilo (c). Komisija bo preučila izvedljivost take količinske opredelitve in ne more zagotoviti, da bodo rezultati take preučitve izvedljivosti privedli do izpolnitve priporočila.

79. To je v veliki meri zunaj pristojnosti Komisije, saj je nadzor trga v pristojnosti držav članic. Vendar je Komisija olajšala sprejetje nove Uredbe (EU) 2019/1020 o nadzoru trga in skladnosti izdelkov, ki naj bi to izboljšala in bo podprla mrežo EU za skladnost izdelkov iz uredbe.

Priporočilo 3 – Omogočanje sodelovanja med organi za nadzor trga

Komisija sprejema priporočilo (a). Prednostna naloga je izpolnitev pravnih obveznosti, ki izhajajo iz uredb (EU) 2017/1369, 2019/515 in 2019/1020. To vključuje povezovanje z EPREL.

Komisija sprejema priporočilo (b). Komisija ima na voljo osebje in gradivo za usposabljanje v zvezi s sistemom ICSMS s pomočjo spletnega seminarja, če imajo ustrezni organi potrebo po takem usposabljanju in razpoložljivost zanj.

Komisija sprejema priporočilo (c). Možna študija o učinku projektov, financiranih v okviru programa Obzorje 2020, na področju energetske učinkovitosti je predvidena v delovnem programu Obzorje 2020 za obdobje 2018–2020 in bi lahko vključevala takšno oceno.

Revizijska ekipa

V posebnih poročilih Evropskega računskega sodišča so predstavljeni izidi njegovih revizij politik in programov EU ali tem v zvezi z upravljanjem na posameznih področjih proračuna. Sodišče izbira in načrtuje revizijske naloge tako, da je njihov učinek kar največji, in pri tem upošteva tveganje za smotrnost ali skladnost, višino ustreznih prihodkov ali porabe, prihodnji razvoj ter politični in javni interes.

To revizijo smotrnosti je opravil revizijski senat I – Trajnostna raba naravnih virov, ki ga vodi član Evropskega računskega sodišča Nikolaos Milionis. Revizijo je vodil član Evropskega računskega sodišča Phil Wynn Owen, pri njej pa so sodelovali atašeja v kabinetu Olivier Prigent in Ramona Bortnowschi, vodilni upravni uslužbenec Helder Faria Viegas, vodja naloge Frédéric Soblet, namestnica vodje naloge Diana Voinea ter revizorji Arfah Chaudry, Nicholas Edwards, Joanna Kokot in Roberto Resegotti. Zuzanna Filipski in Mark Smith sta zagotovila jezikovno pomoč.

Od leve proti desni: Olivier Prigent, Diana Voinea, Nicholas Edwards, Frédéric Soblet, Ramona Bortnowschi, Arfah Chaudry, Phil Wynn Owen.

Časovnica

Dogodek	Datum
Sprejetje revizijskega memoranduma / začetek revizije	12. 12. 2018
Uradno posredovanje osnutka poročila Komisiji (ali drugemu revidirancu)	28. 10. 2019
Sprejetje končnega poročila po razčiščevalnem postopku	4. 12. 2019
Prejeti uradni odgovori Komisije (ali drugih revidirancev) v vseh jezikih	10. 1. 2020

AVTORSKE PRAVICE

© Evropska unija, 2020.

Politika Evropskega računskega sodišča (Sodišča) glede ponovne uporabe se izvaja s sklepom [Decision of the European Court of Auditors No 6-2019](#) o politiki odprtih podatkov in ponovni uporabi dokumentov.

Če ni drugače navedeno (npr. v posameznih obvestilih o avtorskih pravicah), so vsebine Sodišča, ki so v lasti EU, pod licenco [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). To pomeni, da je ponovna uporaba dovoljena, če se ustrezno navede vir in označijo spremembe. Oseba, ki dokumente ponovno uporabi, ne sme potvoriti njihovega prvotnega pomena ali sporočila. Sodišče ni odgovorno za morebitne posledice ponovne uporabe.

Če so na gradivu prikazane določljive fizične osebe, npr. na fotografijah uslužbencev Sodišča, ali če gradivo vsebuje dela tretjih strani, je treba pridobiti dodatne pravice. Kadar je pridobljeno dovoljenje, to razveljavi zgoraj omenjeno splošno dovoljenje, zato morajo biti v njem jasno navedene omejitve glede uporabe.

Za uporabo in prikazovanje vsebin, katerih lastnica ni EU, je morda treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnikov avtorskih pravic. Programska oprema ali dokumenti, za katere veljajo pravice industrijske lastnine, kot so patenti, blagovne znamke, registrirani modeli, logotipi in imena, niso vključeni v politiko Sodišča glede ponovne uporabe in zanje nimate licence.

Na spletiščih institucij Evropske unije znotraj domene europa.eu so povezave do spletišč tretjih oseb. Ker Sodišče na ta spletišča ne more vplivati, vas poziva, da preberete njihove izjave o varstvu osebnih podatkov.

Uporaba logotipa Evropskega računskega sodišča

Logotip Sodišča se ne sme uporabiti brez njegove predhodne privolitve.

PDF	ISBN 978-92-847-4121-2	ISSN 1977-5784	doi:10.2865/464841	QJ-AB-19-024-SL-N
HTML	ISBN 978-92-847-4119-9	ISSN 1977-5784	doi:10.2865/482713	QJ-AB-19-024-SL-Q

V zakonodaji o okoljsko primerni zasnovi so določene minimalne zahteve glede energijske učinkovitosti in okoljske zahteve za gospodinjske in industrijske izdelke. Z nalepkami o energijski učinkovitosti se potrošnikom zagotavljajo informacije o porabi energije in okoljski učinkovitosti izdelkov ter pomoč pri sprejemanju informiranih odločitev.

Sodišče je ugotovilo, da so ukrepi EU uspešno prispevali k doseganju ciljev politike o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti, vendar je bila njihova uspešnost zaradi velikih zamud v regulativnem postopku in tega, da proizvajalci in trgovci na drobno ne upoštevajo zakonodaje, zmanjšana.

Priporočila, ki jih je Sodišče pripravilo za Komisijo, obravnavajo izboljšanje regulativnega postopka in načina merjenja učinka politike ter ukrepe za olajšanje izmenjave informacij med organi za nadzor trga in izboljšanje skladnosti s politiko.

Posebno poročilo Sodišča (v skladu z drugim pododstavkom člena 287(4) PDEU).

EVROPSKO
RAČUNSKO
SODIŠČE

Urad za publikacije
Evropske unije

EVROPSKO RAČUNSKO SODIŠČE
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel. +352 4398-1

Vprašanja: eca.europa.eu/sl/Pages/ContactForm.aspx

Spletišče: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors